

नेपालको पहिलो बौद्ध मासिक पत्रिका

आनन्द भूमि

The Ananda Bhoomi

वर्ष २९ अंक ९ यौजन पूर्णिमा

आनन्द भूमि

नेपालको यहिलो बौद्ध मासिक

२०५८ बौद्ध युर्जिमा
बु.सं. २५४५

वर्ष २९ अंक ९
ने.सं. ११२२

The Ananda Bhoomi (Year 29, Vol. 9)
A Buddhist Monthly : Jan. 2002

बुद्ध बचन

जसरी राम्ररी नछाएको छानाबाट पानी छिर्छ वा चुहिन्छ, त्यसरी नै शमथ विपश्यना भावनाहरूद्वारा भाविता नगराइएको (बेहोसी) चित्तबाट राग छिर्छ वा चुहिन्छ ।

महान् विपुल सुखको निम्नि अल्प सुखलाई त्याग गर्न सक्नु पर्छ । त्यसैले ज्ञानी पुरुषहरूले महान् सुख शान्तिलाई देखि सांसारिक सुखरूपी अल्प सुखलाई त्याग गर्दछ ।

आवरण कोटो : अमिर शाक्य, महाबौद्ध, ओकुवहाल

वार्षिक रु. १००/-

एकप्रति रु. १०/-

प्रमुख सल्लाहकार
भिक्षु कुमार काशयप महास्थविर (अध्यक्ष, आ.कु.विहार)

निर्देशक
भिक्षु सुदर्शन महास्थविर (उपाध्यक्ष, अ.ने.भि. महासंघ)

सम्पादक
कोणडन्य (बुद्ध विहार भूकुटीमण्डप, २२६७०२)

सह-सम्पादकहरू
भिक्षु निग्रोध (विश्व शान्ति विहार, ४८२९८४)
राजु महर्जन (गःछे, ५३७८८१)

विशेष सहयोग
निभुवनधर तुलाधर, भुरुङ्खेल, २६३३००
सल्लाहकारहरू
भिक्षु धर्मसूर्ति (संचिव, आ.कु.वि. गुठी)
तीर्थ नारायण मानन्द्य (अध्यक्ष आ.कु. दायक सभा)

कला समायोजक
फल्समान शाक्य, ओकुवहाल, ५३१४४८

कम्प्यूटर सञ्जा
दीपक महर्जन, हक टोल

प्रकाशक
आनन्दकुटी विहार गुठी
प्रमुख व्यवस्थापन तथा सह-प्रकाशक
सुखी होतु नेपाल
वितरण व्यवस्थापन
संघरत्न डंगोल (श्रीवहाल), राकेश महर्जन, उत्तमधर महर्जन

आर्थिक व्यवस्थापन
विनोद महर्जन (सैठु गोणेश), सुरज महर्जन (श्रीघः)

सहयोगीहरू
बुद्ध जयन्ती समारोह समिति (श्रीघः), भिक्षु अस्सजि, नरेश वज्राचार्य (बुटवल), हरिगोपाल महर्जन, गंगाराम महर्जन, अनामारिका करुणावती, सुनकेशरी श्रेष्ठ (बनेपा), राजेन्द्र महर्जन, राजु गौतम, विकास तामाड ।

सम्पर्क कार्यालय
सुखी होतु नेपाल,
बुद्ध विहार भूकुटीमण्डप, पो.ब.नं. ९९३, काठमाडौं
फोन नं. २२६७०२/४८२९८४ E-mail : sukhi@ntc.net.np

वार्षिक ग्राहक बनी सहयोग गर्दै ।

गताङ्कमा प्रकाशित आनन्द भूमि

संस्कृत छात्र
कान्तिकालीन गाली, बालभवन

आनन्द भूमि

(The Ananda Bhoomi)

फोटोग्राफ़री हामि सियाउने अनन्द भूमि अवास्थात हाल्न रुपया प्रतिलापनाले
लाई गरेको : बुद्ध प्रतिमा

*Best wishes to all
living beings on the
occasion of Happy
New Year 2002*

Ajay Emporium

Naghali Tole
Kathmandu, Nepal

विषय सूची

लेखक	पृष्ठ
सम्पादकीय	३
दशपारमिता	४
महाबौद्ध (आवरण)	७
परियति शिक्षा ...	१०
वीत शोक ...	१३
बुद्ध ... मिति	१५
जीवन संयोग	१७
पवित्र स्मृति	१८
चार उपासक ...	२०
महाबौद्ध म्हसिका	२२
माँ-भाय	२३
श्री स्वयम्भू महाचैत्य	२५
Royal Thai ...	२८
Buddhist Studies In TU	३१
Theravad Buddhism	३३
बौद्ध पत्रमित्रा, सम्पादकलाई चिट्ठी	३५
समाचार विविध	३६
बुद्ध तिमी	४०
भिक्षु कुमार काश्यप	
कोण्डन्य	
डा. गणेश माली	
स.ना. गोयन्का	
भुवनलाल प्रधान	
मोनालिसा प्रधान	
अमिता धाढ्वा	
सुखी होतु डेस्क	
रजनी शाक्य	
खेमिक श्रामणेर	
स्वयम्भूराज शाक्य	
Ven. Cirattehiko	
Laxman Shakya	
Enet	
सुखी होतु डेस्क	
दिपक लामिल्लाने	

अज्ञाःगु हे खँ ल्हायेमा: गुकिं थःत सन्ताप
मज्येमा, मेपित्त नं दुःख मज्येमा

— थव दे सुभाषित वचन खः । —

मणितारा

MANITARA SHOPPING CENTRE
मणितारा सपिङ सेन्टर

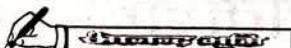
Siddhi Bhawan
Kantipath, Kathmandu
Nepal

Tel : 253008, 256165
Fax : 00977-1-258437
E-mail : mani@tara.mos.com.np

आनन्द भूमि

सम्पादकीय

तिलौराकोट र रामग्राम स्तूप :

विश्व सम्पदा सूचीमा

शान्तिका अग्रदूत विश्वज्योति शाक्यमुनि भगवान बुद्धले बुद्धत्व ज्ञान प्राप्ति गर्न २९ वर्ष व्यतीत गर्नुभएको शाक्य वंशीय राजधानी तिलौराकोट र वहाँको पवित्र अस्थिधातु निधान गरिएको चैत्यस्तूपहरू मध्ये एक रामग्राम स्तूपलाई संयुक्त राष्ट्र संघीय शैक्षिक, वैज्ञानिक तथा सांस्कृतिक संगठन (UNESCO) ले विश्व सम्पदा सूचीमा समावेश गर्ने समाचार प्रकाशमा आउनु नेपाल राष्ट्रकै लागि सुखद एवं गर्वको विषय भएको छ ।

लुम्बिनी विकास कोषले सन् १९९४ देखि नै विश्व सम्पदा सूचीमा सूचीकृत गर्न आग्रह गरिए आएको तिलौराकोट राजा शुद्धोधनको दरवार परिसर र नवलपरासी जिल्लाको रामग्राम क्षेत्र प्राचीन सभ्यता र संस्कृतिको अमूल्य धरोहर नै हुन् भने आज आएर उक्त ऐतिहासिक क्षेत्रहरूलाई विश्व सम्पदा सूचीमा समाविष्ट गरिने कुरा प्रकाशमा आउनु सुखदायी विषय हो । यसरी नै बुद्धको मावली देवदह, बुद्ध जीवनीसित सम्बन्धित निगिलहवा, गोटीहवा, कुदान, सगरहवा, औरौराकोट, पिपरी, चेतरादेहीलाई पनि विश्व सम्पदा सूचीमा सूचीकृत हुदै जानेमा हामी विश्वस्त हुन सक्छौं ।

तिलौराकोट नै प्राचीन कपिलवस्तु हो भन्ने तथ्य सन् १९९५ मै भारतका पुरातत्त्वविद् पूर्णचन्द्र मुखर्जीले ठोकुवा गरेका थिए भने त्यो भन्दा अगाडि जर्मनी पुरातत्त्वविद् डा. फ्यूररले तिलौराकोट बारे प्रकाशमा ल्याएका थिए । तर दुःखको कुरा ऐतिहासिक एवं पुरातत्त्विक उत्खननबाट प्राप्त अवशेषहरू साक्षी प्रमाण छाँदा छाँदै मित्र राष्ट्र भारतले पिपर हवालाई प्राचीन कपिलवस्तु हो भन्ने भ्रमपूर्ण खेती गर्ने जस्तो अशोभनीय कार्यलाई छोडेका छैनन् । निश्चय पनि तिलौराकोट विश्व सम्पदा सूचीमा सूचीकृत भएपछि भारतीय भ्रम खेतीमा सुधार आउला कि !?

युनेस्कोले पुरातत्त्विक महत्वका हिसाबले नेपालको लुम्बिनी, स्वयम्भू, बौद्ध, पशुपति, चाँगुनारायण, काठमाडौं, पाटन र भक्तपुर दरवार क्षेत्र विश्व सम्पदा सूचीमा सूचीकृत गरिसकेको छ । यी क्षेत्रहरूलाई सम्बन्धित क्षेत्रहरूबाट

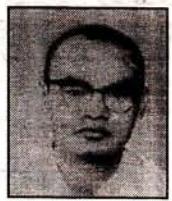
संरक्षण, सम्बर्द्धन, पुनःनिर्माण, जिर्णोद्धार जस्ता कार्यहरूमा आवश्यक कदमलाई निरन्तरता दिन नसकेको जनगुनासो रहेको छ । जसमा बौद्ध विश्व सम्पदा अन्तर्गत बुद्धको पवित्र जन्म भूमि लुम्बिनीको मायादेवी मन्दिरको निर्माण कार्यमा श्री ५ को सरकार एवं लुम्बिनी विकास कोषले आलटाल आलटालको नीति अवलम्ब किन गरिरहेको हो भन्ने जनगुनासो रहेको छ । जबभावनालाई कदर गर्ने तर्फ लुम्बिनी विकास कोषका पदाधिकारीहरूको सोचाई अधिवडोस भन्ने आनन्द भूमि शुभकामना व्यक्त गर्दछ ।

तीनकुने पार्कमा बुद्धको प्रतिमा नै राखिनु पर्ने

काठमाडौंको त्रिभुवन अन्तर्राष्ट्रिय विमान स्थल परिसरमा अवस्थित तीनकुनेलाई चाँडै नै आर्कषक रमणीय पार्क निर्माण गरिने कुरा छापामा आएको छ । काठमाडौंलाई विकास गर्ने अनेकौं पूर्वाधारहरू मध्ये त्यो पनि एक अंग हुनसक्छ । नेपाली कांग्रेसका सभापति एवं भू.पू. प्रधानमन्त्री गिरिजाप्रसाद कोइरालाले वर्षों अगाडी देखि बौद्धहरूको सभा सम्मेलनहरूमा “तीनकुनेमा विशाल बुद्धको प्रतिमा निर्माण गरी पार्क बनाउने” भनी धेरै पटक अभिव्यक्ति सार्वजनिक गरेको कुरा कसैले पनि विर्सेको छैन । उहाँको त्यो अभिव्यक्ति कार्य रूपमा आउनै पर्छ भन्ने बौद्धहरूको अभिमत रहेको छ ।

आज सम्पूर्ण विश्व जगतमा नेपालको पहिचान बुद्ध जन्मभूमि नेपाल अधिराज्य एवं विश्वको सर्वोच्च शिखर सगरमाथाको देश भनी चिनिए छ । नेपालको वैदेशिक पर्यटनको दृष्टिकोणबाट पनि तीनकुनेमा बुद्धकै प्रतिमा प्रतिष्ठा गरिनु सुखकर देखिन्छ । हाल श्री ५ को सरकारले काठमाडौं महानगरपालिकालाई पार्क निर्माण गर्ने जिम्मा हस्तान्तरण गरिएको कुरा प्रकाशमा आउने वित्तिकै तीनकुनेमा बुद्ध होइन बरु यो बरु त्यो भन्ने विवाद माथि विवाद उठाउने संजाल फैलाएको आभाष देखिदै छ । तर शरूमै जुन उद्देश्य अगाडी सारी तीनकुनेमा बुद्ध मूर्तिको प्रतिष्ठापन गरिनु पर्ने सवाल उठेको थियो त्यसैलाई मूर्ति रूप दिन काठमाडौं महानगर पालिकाले आवश्यक कदम अधिवडाउदै लानेतर्फ सजग-सतकर्ता अपनाउनु नै महत्वपूर्ण कदम सावित हुनेछ भन्ने आनन्दभूमि ठान्दछ ।

दृश पारमिता

महापुरुष अथवा महान व्यक्ति हुनलाई गुणधर्म परमावश्यक हुन्छ ।

गुणधर्मविना कुनै पनि व्यक्ति महापुरुष अर्थात् महानव्यक्ति हुनसक्दैन । राजाको छोरा, महाजनको छोरा, विद्वानको छोरा हुदैमा वा धन, जन, सन्तान हुदैमा कुनै पनि व्यक्ति महापुरुष हुदैन । त्याग, नैतिकता, निष्कामता, समानता, परोपकार र अनवरत कार्यशीलता आदि गुणयुक्त व्यक्ति नै महापुरुष हुन्छ । तर यस्तो गुण बनाउन लामो तपस्याको आवश्यकता पर्दछ ।

सुमेध तापस दीपकर बुद्धको पालामा नै अर्हत हुनसक्ने क्षमता भएको हुनुहुन्थ्यो । तर उहाँले बहुजन हिताय र सुखायको लागि आफूले प्राप्त गर्न सक्ने अर्हत्व पनि त्याग गर्नुभयो । यसरी साँच्चै महापुरुष हुन चाहनेले ठूलो अभ्यासबाट महान गुणहरू आफूमा बनाउन सबैभन्दा पहिले आफूलाई प्राप्त भएको सुख नै अरुको लागि उपयोग गर्दछ ।

सिद्धार्थ कुमार त्यसबेलाको राजनैतिक दृष्टिले साधारण राजाको छोरा हो । तर आज उहाँ एकजना महान दार्शनिकको रूपमा, मानवजगतको महान कान्तिकारीको रूपमा साथै शान्तिको अग्रदूतको रूपमा विश्वमा प्रख्यात हुनुभयो । उहाँ नेपालको मात्र बुद्ध नभएर, विश्वको बुद्ध हुनुभयो । यसप्रकार उहाँ लोकमा प्रसिद्ध हुनुभएको न राजाको छोरा भएर हो, न धन, जन र सन्तानले गरेर, न त देवता ब्रह्माले गरेर नै हो । बरु उहाँ आफै आदर्शमय जीवन र श्रेष्ठतम चरित्रले गर्दा बुद्ध हुनुभएको हो । यही नै बुद्धको आदर्श र श्रेष्ठतम चरित्रको अभ्यासलाई पारमिता गुणधर्म पूर्ण गर्नु भनिन्छ । बौद्ध साहित्यको उल्लेखअनुसार बुद्ध, प्रत्येकबुद्ध वा अर्हत् हुनलाई दश पारमिता अर्थात् दश गुणधर्म अनिवार्य हुन्छन् । त्यसैले सबै बौद्धहरूले बुद्ध, प्रत्येकबुद्ध र अर्हतहरूलाई चिन्नको लागि पनि पारमिताधर्म अध्ययन र अभ्यास नगरी नहुने गुणधर्म हो ।

■ भिक्षु कुमार काल्यप महाद्वचिद

विविध लोधि

बोधि तीन प्रकारका छन् । यहाँ बोधिको तात्पर्य विशेष ज्ञान, यथार्थज्ञान वा सम्यक्ज्ञान हो । अर्को शब्दले भन्नुपर्दा आर्यमार्ग वा सर्वज्ञताज्ञान हो ।

तीन बोधि हुन्:- १) श्रावक बोधि (२) प्रत्येक बोधि (३) सम्यक् सम्बोधि

श्रावकको साधारण अर्थ श्रोता हो । प्रायः मानिसहरूलाई जितिसुकै तीक्ष्ण र सहजप्रज्ञा भए तापनि कम्तिमा श्रोतापत्ति हुनलाई अरुसंग उपदेश सुन्न “परतो धोष प्रत्यय” हुनु आवश्यक हुन्छ । जस्तै सारि पुत्र स्थविरले बुद्धधर्ममा प्रवेश गर्नुअधि अस्सजित भन्तेको उपदेश सुन्नुभयो र मार्गफल पनि प्राप्त गर्नुभयो । अरुसंग उपदेश सुनेर मात्र अवबोध हुने हुनाले श्रोतापत्ति, सकृदागामी, अनागामी र अर्हत् आर्यहरूलाई श्रावक भनिएको हो र श्रावकहरूको ज्ञानलाई “श्रावकबोधि” भनिन्छ ।

अरुवाट धर्मश्वरण नगरी कुनै एउटा निमित्त लिएर “परिच्च समुप्याद” (प्रतीत्य समुत्पाद) लाई विचार गरी आफू एकलैले मात्र निर्वाण अवबोध गर्नेलाई “प्रत्यक्बुद्ध” भनिन्छ । उहाँको ज्ञान नै “प्रत्येकबोधि” हो । अरुसंग सोधेर आफू पनि बोध भएर अरुलाई पनि बोध गर्ने सामर्थ्य श्रावकसंग हुन्छ । तर प्रत्येकबुद्धसंग आफू एकलै मात्र बोध भएर अरुलाई साधारण रूपले धर्म ओवाद गर्नुभए पनि अरुलाई निर्वाण अवबोध गराउन सक्दैन । फेरि श्रावकहरू बुद्धोत्पाद कालमा मात्र उत्पत्ति हुन्छन्, जबकि प्रत्येकबुद्ध बुद्धोत्पाद नभएको कालमा मात्र उत्पत्ति हुन्छ ।

आफू स्वयले ज्ञान निर्वाण बोध गर्न सक्ने र अरुलाई पनि बोध गर्ने शक्ति पूर्ण व्यक्तित्वलाई “सम्यक्

सम्बुद्ध" भनिन्छ। सम्यक् सम्बुद्धको ज्ञान नै "सम्यक् सम्बोधि" ज्ञान हो। सम्यक्को अर्थ यथार्थरूपले, 'स' को अर्थ स्वयं र 'बुद्ध' को तात्पर्य अवबोध हो।

पारती

माथि उल्लेखित तीन बोधिहरूमध्ये आफूलाई मनपर्न एउटा बोधि प्राप्तिको लागि संसारबाट पार भएको निर्वाणको प्रार्थना गरी कुशलचर्चाया गर्नुलाई नै पारमी वा पारमिता भनिन्छ। पारमीरूपि कुशल त्यो बोधि हो, जुन निर्वाणतिर लाने रथसमान हुन्छ। बुद्धत्व प्रार्थना पूर्ण गर्ने कुशलचर्चाया गर्नुलाई महाबोधियान अर्थात् महायान भनी भनिएको छ। प्रत्येकबुद्धत्व-प्रार्थना पूर्ण गर्ने कुशलचर्चाया प्रत्येकबोधियान हो। अर्हतत्व प्रार्थना पूर्ण गर्ने कुशलचर्चाया श्रावकबोधियान हो।

'पार' भनेको गंगा समुद्र आदि पार तर्नुलाई पनि भनिन्छ। संसारबाट पार निर्वाण हो। संसाररूपि सागरको पार निर्वाण भएकोले निर्वाण पुने गुणधर्मको अर्थले पनि यसलाई पारमी भनिएको हो। अर्को शब्दले भन्ने हो भने सम्बोधि संख्यात पार जानलाई र उपकार हुने गुणधर्मलाई पारमी भनिएको हो। दानशील आदि गुणधर्म पुरा गरिलानु नै पारमिता हो।

चरियापिटक अर्थकथा अनुसार तृष्णा, मान, दृष्टि मिश्रित नभएको, क्लेश धमिलो नभएको, करुणा र कौशल्यले राम्ररी सुरक्षित भएको दान शील आदिलाई पनि पारमी भनिएको देखिन्छ। यसले स्पष्ट हुन्छ कि पारमी पुरा गर्ने खतमा तृष्णा, मान र दृष्टि क्लेशबाट

अलग हुनुपर्दछ। साथै करुणा र ज्ञानले आफूलाई सुरक्षित बनाइराख्नुपर्दछ।

बास्तविक बौद्धहरूले स्वार्थगत भावनाले वा आशावादी भएर कुनै कुशलकिया गर्नु हुदैन। यदि कसैले पनि भवभोग सम्पत्तिको आशा गरेर पुण्यकर्म गरेमा एकातिर त्यसको महत्व कम हुन्छ भने अर्कोतिर आशा, तृष्णा र इच्छा घटनुको सट्टा भन बढेर जाने सम्भावना हुन्छ। जसले गर्दा उसको क्लेश मात्र अधिक हुन्छ। तब ऊ निर्वाणको मार्गबाट टाढिँदै जान्छ। यस्तो पुण्यकर्म मजबुत तवरले पारमीधर्ममा समावेश पनि हुदैन। हाम्रो समाजमा कीर्ति प्रशंसा वा नाम प्रचार गर्ने उद्देश्यले दान आदि गर्नेहरूका संख्या कम छैनन्। सांच्चै भन्ने हो भने यस्ता पुण्य पनि तृष्णा मिश्रित भएर पारमिताको गुणधर्ममा समावेश हुदैन। त्यसरी नै आफ्नो उच्च श्रेणीत्व, सामर्थ्यता, धनमत्ता परजनलाई देखाउनको लागि मात्र धन खर्च गरेर पुण्य गर्नेहरू पनि हाम्रो समाजमा धेरै छन्। 'ऊ भन्दा म के कम?' भन्ने भावना जगाएर उसले भन्दा मैले धेरै दान गर्दूँ भनी जसले दान गर्दूँ वा शील पालन गर्दूँ, यो मान मिश्रित कुशल भएकाले पारमिता गुणधर्म अन्तर्गत पर्दैन।

कसैकसैले विदर्शना (विपश्यना) मार्गफल विषयमा कुनै पनि विचार नगरी दान, शील र तपस्याले मात्र मन शुद्ध हुन्छ भनी विचार गर्दछ। तर यो गलतधारणा हो। यो दृष्टि मिश्रित कुशलधर्म भएकोले यो पनि पारमिता गुणधर्म अर्त्तगत पूर्णरूपले पर्दैन।

Very Happy New Year 2002

बैंक अफ काठमाडू लिमिटेड
Bank of Kathmandu Ltd.

New Road, P.O. Box : 9044 Kathmandu, Nepal
Tel : 231556, 231557, 231558, 231674, 231575,
Fax : 223279, Tlx : 2820 BOK NP
SWIFT : BOKLNPKA, E-mail : moti@bok.com.np

“यस कामय पवतितं हीनं, पुञ्जफल कामनाय
पवतितं मजिकम्, कर्तव्यं मे विदन्ति अरियभावं निस्साय
पवतितं पणीतं ।”

(भवभोग, सम्पति यश र कीर्तिको लागि जुन व्यक्तिले कुशलकर्म गर्दछ त्यो हीनकुशलकर्म हुन्छ । आफ्जो विमुक्तिको कारणले गरिने कुशलकर्म मध्यमस्तरको हुन्छ । सारा प्राणीहरूको मुक्तिको लागि गर्नु नै पनै भनी गरिने कुशलकर्म प्रणीतस्तरको हुन्छ ।)

पारमिता भनेको करुणाले स्वच्छ शीतलतापूर्ण हृदयले पुरा गर्नुपर्छ । फेरि त्यस अवस्थामा परजनले कोध वा ईर्ष्याले जे भने तापनि अखण्डरूपले आफ्जो कार्य गरिदै लानुपर्छ । तब मात्र ऊ सफल हुन्छ ।

हो, कहिलेकाही करुणाचित्तले पनि मूढक्रिया गर्न सक्छ । त्यस अवस्थामा प्रज्ञाले करुणालाई आरक्षा गर्नुपर्छ । अर्थात प्रज्ञाले करुणाको वैकल्पिक कार्य गर्न सक्नुपर्छ । प्रजानुकूल कारुणिक किया नै सर्वप्रकारले श्रेष्ठतम हुन्छ ।

पारमिता दश प्रकारका छन् । जस्तै :-

१) दान	- त्याग ।
२) शील	- नैतिकगुण ।
३) नैष्ठकम्य	- अनाशक्ति, वैराग ।
४) प्रज्ञा	- यथार्थज्ञान ।
५) वीर्य	- उत्साह ।
६) क्षान्ति	- सहनशीलता ।
७) सत्य	- यथार्थवचन
८) अधिष्ठान	- प्रतिज्ञा
९) मैत्री	- समताभाव, समानभाव
१०) उपेक्षा	- मध्यस्थता

यीनै दश पारमितालाई पारमिता, उपारमिता, परमत्यपारमिताको रूपमा तीस संख्यामा पुऱ्याउन सकिन्छ । त्यसरी नै अहंतको लागि दश पारमिता, प्रत्येकबुद्धको लागि दश पारमिता र दश उपपारमिता गरी बीस पारमिता र सम्यक् सम्बुद्धको लागि सबै तीस पारमिता गुणधर्महरू पुरा गर्न अनिवार्य छ ।

पारमिता धर्मको लक्षण

अरुलाई अनुकम्पा राख्नु, दया गर्नु पारमिताको लक्षण हुन् । परोपकार गर्नु नै पारमिताको रस (काम) हो । आफ्जो श्रमले प्राणीप्रति अनुकम्पापूर्ण हृदयले र प्रज्ञापूर्ण दृष्टिकोणले परोपकार नै बोधिसत्त्वको क्रिया हुन्छ । त्यसैले बुद्धत्वप्रार्थना गरी गुणधर्म पुरा गर्नेहरूलाई एकातिर बोधिसत्त्व भनिन्छ भने अर्कोतिर परजनको हितोपकार गर्नेलाई पनि बोधिसत्त्व भनिन्छ । अथवा आफ्जो स्वार्थको लागि होइन परार्थको लागि धन, शक्ति, जीवन दिन सक्नेलाई बोधिसत्त्व भनिन्छ । बोधिसत्त्वको यस क्रिया नै बोधिचर्या हो भने बोधिचर्याद्वारा मात्र बुद्धत्व प्राप्त गर्न सकिने हुन्छ । यसप्रकार बोधिसत्त्व धर्म र परोपकार एक अर्काको अर्थ बुझाइदिने पर्यायवाची शब्दजस्तै भएको छ ।

बोधिसत्त्वले अरुहरूको दुःख देखेर आफूलाई नै भएकै सम्भिनुहुन्छ र मन दुःखीत गराउनुहुन्छ । बोधिसत्त्वले जुनसुकै उपाय वा कुशलताले परदुःख हटाउन स्वयंले नै अदम्य उत्साह गर्नुहुन्छ । अरुलाई दुःखमुक्त गरिदिन नसकेसम्म उहाँमा प्रीति हुदैन ।

बोधिसत्त्वले जोसुकैसंग पनि जहिले पनि हितैपी भाव देखाउनुहुन्छ । आफू-अरु, उँच-नीच, सम-असम, भेदभाव नराखी, विश्व नै आफ्जो परिवारजस्तै गरी आफ्जो हितसुखको वास्ता नराखी बोधिसत्त्वले अर्काको हितसुखको कामना गर्नुहुन्छ ।

सकल सत्त्व प्राणीप्रति चुलि भरिएको करुणात्मक परोपकार नै उहाँको जीवन लक्ष्यको प्रधानाङ्ग हुन्छ । उहाँको हृदय नै करुणायुक्त भाँडो भै भएको हुन्छ । वचन र क्रियाले पनि बोधिसत्त्व करुणासहगत हुनुहुन्छ । आध्यात्मिक करुणाले उहाँको आँखा तेजिलो हुन्छ भने अनुहारमा प्रसन्नता छाएको हुन्छ ।.....

स्मरणीय रहोस् २०२९ सालमा नेपाल भाषामा प्रकाशित “दश पारमिता”, हाल छपाइमा रहेको नेपाली भाषामा चाँडै नै पाठकहरू समक्ष सुखीहोतु नेपाल, बुद्ध विहारले प्रकाशनमा त्याउने जानकारी गराइन्छ - सं.

महाबौद्ध : शिखर शैलीको अनुपम नमूना

■ कौष्ठिक्य

नेपाली वास्तुकलाको ऐतिहासिक पक्ष आफूनै महत्व र विशेषताले सम्पन्न छ। वास्तुकला अन्तर्गत तले शैली (Multi roofed, Pagoda or Tired Temple) वा नेपाली शैली र शिखर शैलीका मन्दिरहरू नेपाल छारिएर रहेका छन्। यसमध्ये शिखर शैलीका मन्दिरहरू थुवे, थुप, स्तूप, चैत्य वास्तुकलाबाट शिखर मन्दिरको विकास भएको भन्ने विद्वानहरूको तर्क रहेको देखिन्छ। प्राचीन भारतमा ईशाको प्रथम शताब्दीको शुरुवातमै शिखर शैलीका मन्दिरहरू बनिसकेको मानिन्छ भने नेपालमा शिखर मन्दिर वास्तुकलाको शुरुवात कहिले भएको हो भन्ने कुरा हालसम्म किटानकासाथ भन्न सकिएको छैन। भारतीय कलाको दृष्टिकोणमा शिखर शैलीको उत्पत्ति Northern India लाई मानिन्छ भने यसलाई नागर शैली पनि भनिएको छ। उत्तरी भारतमा यो शैली आसामदेखि काशिमर, गुजरात, उदिशा सम्मको ठूलो क्षेत्रमा छुट्टिएको छ। यसरी नै Indo Aryan Style को रूपमा पनि चिनिने यो शिखर शैलीको अवशेष Pre-Gupt Period का अवशेष पनि पाइएको भए तापनि यसको विकास भने गुप्त कालमै भएको मान्यता बढी प्रचलित छ। उदिशामा यस्ता मन्दिरहरू भव्य

रूपको अगला अगला पाइएका छन् र यसरी नै खजुराहो, ग्वालिएर, राजस्थान र गुजराततिर थुप्रे पाइएका छन्।

शिखर शैलीका मन्दिरहरू विभिन्न स्वरूप वा आकार अन्तर्गत नागर शैली, द्रविड शैली र वेश्वर शैलीमा निर्माण गर्ने प्रचलन रहेको छ। नेपालमा पाइएका शिखर शैलीका मन्दिरहरूलाई उत्तर भारतीय या नागर शैलीको अत्यधिक प्रभाव रहेको मानिन्छ। तर नेपालका शिखर मन्दिरहरू साना रहेका छन्। त्रिरथ, पञ्चरथ र सप्तरथको कल्पना वा वास्तुपुरुषको अवधारणा अनुरूप पाद, जाँघ, कटिवन्ध, ग्रीव, शिर आदिको रूपमा शिखर मन्दिरलाई वर्गीकरण गरिन्छ। नेपालका शिखर मन्दिरलाई भारतीय वास्तुकलाबाट प्रभावित भनिए तापनि यहाँ विद्यमान शिखराकारका मन्दिरहरूलाई अध्ययन गर्दा परदेशी शैलीलाई हु-वहु रूपमा जस्ताको तस्तै स्वीकार नगरी त्यसलाई आफूनै शैलीमा परिणत गरी Localization गर्ने नेपाली कलाकारहरूको आफूनै मौलिक विशेषताको रूपमा हेर्न सकिन्छ।

अहिलेसम्म नेपालमा लिच्छविकालीन शिखर शैली मन्दिर मान्न सकिने मन्दिरहरू हालसम्म प्राप्त

जिगु सिद्धान्त न्यँ, बिच्चा: याना स्व ।
मनं खः थे च्वंसा का, मखुसा त्वःति । - बुद्ध

TUNCHHE TRANSE HIMALAYAN TRADING CONCERN

P.O. Box : 5836, bhurungkhel, Kathmandu, Nepal,

Tel : 263300, 268169, Fax : 262994,

E-mail : tdt@col.com.np

हुन नसकेतापनि तत्कालीन भारत र नेपालको आवत जावत परिवेशले भारतीय भूभागमा विकसित कला शैलीहरू स्वतः नै नेपालमा पनि समान रूपमा विकसित र प्रसारित हुने परिपाठी भएवाट नेपालमा लिच्छवीकालदेखि नै शिखर शैलीका मन्दिरहरू निर्माण भएका हुन सक्ने संकेतहरू पनि नपाइने चाहिं होइन । तर नेपालको मध्यकालीन अवस्थामा अनेक प्रकारका शिखर मन्दिरहरू निर्माण भएको पाइन्छ । मध्यकालीन शिखर मन्दिरहरू मुगल राजपुत शैलीको प्रभाव परेको मानिन्छ । शिखरको माथिल्लो भाग गुम्बज बनाउने परम्पराको शुरुवात यसै युगमा प्रभावित भएको मानिन्छ । यसै अन्तर्गत पाटनको महावौद्ध मन्दिरलाई नेपाली वास्तुकलाको क्षेत्रमा विशिष्ट शिखर शैलीको अनुपम नमुनाको रूपमा मानिन्छ ।

मध्यकालमा नेपालमा मन्दिर वास्तुकलाको विकास अत्यधिक मात्रमा भए अनुरूप शिखराकार शैलीको महावौद्ध मन्दिर पाटनको अभयराज र जीवराजले १५८५ ई. सं. तिर स्थापना गरेको मानिन्छ । उनीहरू बौद्ध तीर्थस्थल बृद्धगयाको यात्रा (दर्शन) गर्न जाँदा, पछि त्यसैको नक्कलको आधारमा यो महावौद्ध मन्दिर स्थापना गरिएको भन्ने कुरा भाषा वंशावलीमा उल्लेख छ । वि.सं. १९९० को भूकम्पवाट क्षतिविक्षत भएको यस महावौद्ध मन्दिरको पुरानो विधि अनुसार जीर्णोद्धार गरिएको मानिन्छ । इतिहासविद् एवं लिपि विशेषज्ञ हेमराज शाक्यले यस मन्दिरको वारेमा एउटा छुट्टै ग्रन्थ रचेका छन् । नीलरत्न बनर्जीले १६ औं शताब्दीमा निर्माण भएको भनी मानिएको यो मन्दिरलाई पर्सिवल ल्याण्डलले राजा महेन्द्र मल्लको समयमा सन् १५८५ भन्दा अगाडी नै निर्माण भएको मानेका छन् । यसरी नै यसलाई डिल्लीरमण रेग्मीले १३ औं शताब्दीताको मानी भारतको बुद्ध गया मन्दिरको हु-बहु मानेका छन् भने धनवंज्र वज्राचार्यले यसलाई वि. सं. १६५७ मा निर्माण भएको मानेका छन् ।

यो मन्दिर त्यति ठूलो नभएता पनि यस्को बनावटले गर्दा यस मन्दिर निकै आकर्षक देखिन्छ । यो मन्दिरलाई एक हजार बुद्धको मन्दिर पनि भनिन्छ । किनकि यस्का विभिन्न खोपाहरूमा बुद्धको मूर्तिहरू राखिएका छन् । यो मन्दिर पोलिएका इंटा (Terracotta) ले बनेको देखिन्छ र हरेक इंटामा बौद्ध चिन्ह र मुर्तिहरू राखेर बनाइएको छ । यस्को पिठिका (Platfarm) सानो आकारमा बनाइएको छ । यस्को उचाई ४.५० मिटर छ, र यस्को गर्भगृह (पुजा गर्ने खण्ड) पनि छ । भुईदेखि ३० फीटसम्म वर्गाकार हुदै समानुपातिक रूपमा चुलिदै माथितिर क्रमशः सानो हुदै गएको छ, जसको पर्खालले नै यो मन्दिरको छानाको काम गरेको देखिन्छ । मन्दिरको गर्भगृह चार कुने पेटीमाथि अवस्थित रहेको छ । गर्भगृह माथिको चारै कुनामा मन्दिरकै ढाँचामा निर्माण गरिएका स-साना प्रतिकृतिहरू राखिएका छन् । गर्भगृह

**Happy New Year
2002**

 **KOTO
RESTAURANT**

Japanese Food Opening Hours :

11:30 - 3 PM

6 PM – 9:30 PM

P.O. Box No. 1137

1st Floor Durbar Marg

Tel : 226025

Branch :

Thamel 1st Floor

Tel : 256449, Kathmandu

Pokhara

Tel : 061-31414

Lake Side Pokhara

भित्रै बुद्धको कमलाशनमा बसेको भू-स्पर्श मुद्राको मूर्ति राखिएको छ । यो मन्दिरको अगाडि द्वारपालको रूपमा सिंह छन् । धातुका ध्वजा, वत्ती बाल्ने दियो, यसको गजुर बीच बीचमा व्याघ्र मुखाकृति, मन्दिरको पर्खालिको तह तह परेका भागहरू, हरेक रातो रङ्गका ईटाका बुद्ध आकृति एवं यहाँका गवाक्षहरूले यो मन्दिरलाई शोभायमान बनाएका छन् । मन्दिरको तल्लो भागमा वरिपरि गवाक्ष (खोपा)हरू निर्माण गरिएका देखिन्छन् । यो मन्दिरका भ्यालहरूका फ्रेम समेत पोलिएको माटोका र प्रस्तरका छन् । मन्दिरको गर्भगृहको चारैतिर चार ढोका छन् र ती ढोका माथि तोरण राखिएका छन् । धातुको गजुर भएको यो मन्दिरको शोभा विशिष्टतम छ । गजुरका बीच भागमा सिंहाकृतिहरू रहेका छन् र भने माथिल्लो तल्लाको फेदमा चारैतिर जनावर र पुरुष घोडा चढेका आकृतिहरू उत्कीर्ण छन् । यसको मुनि ध्वजाहरू रहेका छन् । गजुर भागमा गजुर स्थापना गर्नेको अभिलेख शिला स्थापना गरिएको छ । यो गजुर चैत्य आंकारमा छ र माथि सुनको (पित्तलमा जलप लगाइएका हुनसक्ने) गजुर राखिएको छ र यस्को माथि छत्र रहेको छ । विदेशीहरू पनि यस मन्दिर लाई Temple of One Thousand Buddha भनी चिन्दछन् । कलाविद् मनवज्ज बज्राचार्यले यसमन्दिर लाई कुम्भरहित स्तूप शैली मानेका छन् ।

यस मन्दिरको भित्रपाटि ईटमा पनि बुद्धको छाप लगाइएको छ भनिन्छ । यस मन्दिरको भ्याल ढोकाको अवलोकन गर्दा साधारण नै प्रयोग भएको पाइन्छ । चार दिशामा चारवटा ढोका साधारण नै छन् र त्यस ढोकाको तोरणमा अलंकरण गरिएको छ । यस्को शिखर पाँच भागमा बाँडिएको छ । यो पाँच भाग छुट्याउने आधारको भ्याल हो । हरेक तहमा भ्याल बनेका छन् र हरेक भ्यालमा अलिक्रति बरण्डा फिकेर खम्बाले अड्याइएको छ । शायद त्यो खम्बा पत्थरकै हुनुपर्दछ । यो खम्बा प्रयोग गरिएको दृष्टिले तुलना गर्दा भारतको मध्य प्रदेशको ग्वालियरमा रहेको "शास बहु मन्दिर", "खजुराहो", र "कण्डरिया महादेव मन्दिर" संग मिल्न आउँछ । यसरी यो मन्दिर

को शैली कुनै उदिसा, कुनै मध्य प्रदेश संगै मिल आएको पाइन्छ । यस मन्दिरको योजनाको अर्को विशेषता Platfarm को चारकुनामा मन्दिरको अनुकृतिहरूमा स्थापना गरिएका छन् । यसरी यस्लाई पच देवल प्रकारको योजना बनाएको मान्न सकिन्छ ।

शिखर भागमा मूर्तिहरू स्थापना गर्नु र भ्यालहरू प्रयोग गर्नुमा अर्को महत्व देखिन्छ । यस्को अर्को पक्षमा मूलरूपमा मन्दिर स्थापना गरिंदा ठाउँ खुल्ला यियो होला तर अहिले वरिपरि घरहरूको निर्माणले गर्दा महाबौद्ध मन्दिरको सौन्दर्य तथा पुरातात्त्विक महत्व माथि आँच लाग्न पुगेको कुरा स्वीकार गर्न सकिन्छ । यस किसिमको अर्को मन्दिर नेपालमा पाइदैन । केवल स्तूप, चैत्य र विहार मात्र पाइन्छ । शिखर शैलीमा महाबौद्ध मन्दिरलाई अनुपम सौन्दर्य मानिन्छ ।

(स्रोत : संस्कृति विषयक स्नातकोत्तर द्वितीय वर्षको क्लास नोटको आधारमा,

**With Best Compliments
of**

CE
CONSTRUCTION PVT. LTD.

Bagmati Chambers, Flat 4/5
Ka 2-2/18 Milan Marg, Teku
P.O. Box 1223, Kathmandu, Nepal
Phone No. 243120, 252124
Fax : 977-1-231043
E-mail : cecon@mail.com.np

परियति शिक्षा-आजकी आवश्यकता

■ प्रा.डा. गणेश माली, क्षेत्रपाठी

महाकारूणिक तथागत गौतम बुद्धारा बहुजन-हिताय बहुजन-सुखाय सु-आख्यात र सुदेशित धर्मस्कन्ध बुद्ध कै पालाको भाषामा विपिटकमा संग्रह गरिएको छ । यस धर्मस्कन्धलाई आफ्नो सामर्थ्य अनुसार जति सकिन्छ त्यति आफूले जानेर सुनेर सिकेर अरूलाई पनि थाहा दिलाउनु र सिकाउनुलाई परियति शासन भनिएको छ । आफूले जानेका सुनेका सिकेका परियतिका धर्मस्कन्धलाई आफैन मनको कसौटिमा कसी जाँची हेरी आफू र अर्काको भलो हुने कुरालाई व्यवहारमा पालना गरी विपश्यना युक्त भइरहनुलाई पटिपति शासन भनिन्छ भने अभ्यासले फलस्वरूप प्राप्त हुने विपश्यना प्रज्ञा, मार्ग फल प्रज्ञा र निर्वाणलाई पटिवेद्य शासन भनिन्छ । परियतिको अभ्यास प्रतिपत्तिमा र परिसमाप्ति पटिवेद्यमा गएर हुन्छ । जस्तै एउटा उपमाको रूपमा कुनै ठाउँमा गाडिएको खजाना बारेको जानकारीलाई परियति मानेमा कुटो कोदालो लिएर जानकारी अनुसार सो ठाउँमा गएर खन्ने, माटो पछाउनेलाई प्रतिपत्ति र खजाना प्राप्तिलाई पटिवेद्यसंग तुलना गर्न सकिन्छ ।

विश्वको ज्योति नेपालका सपूत बुद्धले वैज्ञानिक पद्धति अपनाई धर्मिक अन्यविश्वास र अन्यभक्तिलाई त्यागी आफैले अध्ययन गरी जानी बुझी मात्र सत्य लागेको कुरालाई ग्रहण गर्ने प्रेरणा परियतिमा दिनुभएको छ । दुःख के हो ? दुःखको कारण के हुन् ? दुःख निरोध कसरी र कुन मार्गबाट हुन्छ ? यसबारे परियतिमा विस्तृत रूपमा देशना गरिएको छ, चार आर्यसत्यहरू र आठ अंगले युक्त मार्ग यसै अन्तर्गत पर्दछ । त्यस्तै भवचक्र र सांसारिक जीवनको श्रृंखलालाई प्रष्ट पार्न वैज्ञानिकतामा आधारित कार्य - कारण पद्धति (Laws of Causation) लाई अपनाई गम्भीर प्रतीत्य - समुत्पादको देशना गर्नु भएको छ । जसरी एउटा कुशल चिकित्सकले शरीरको वा मनको रोगलाई यथार्थतः जाँची हेरी बुझी मात्र रोगबाट मुक्त गर्न चिकित्सा गर्छ,

उसरी नै एउटा अनुपम कुशल मनोवैज्ञानिक गौतम बुद्धले मानव मनको गहनतम तहसम्म पुगेर राग, द्रेप, मोह, मद, मात्स्य, अविद्या, क्रोध, विचिकित्सा आदि तरह तरहका चित्त स्थितिहरूको अध्ययन गरी चित्तमा दुःखको ज्वाला दन्काउने तत्वहरूलाई कसरी आफैन प्रयत्न द्वारा विना कुनै बाहिरी पुकार वा मदतले शमन वा शान्त गर्न सकिन्छ र मानसिक क्लेशहरूबाट मुक्त शान्त समाधिस्थ र निर्मल चित्त भई प्रज्ञा युक्त भएर विहार गर्न सकिन्छ यसबारे आफैले अभ्यास गरी मानव चेतनाको उच्चतम स्थिति निर्वाण प्राप्त गरी आफूले पत्ता लगाएको सत्यहरूको उपदेश परियतिमा दिनु भएको छ । ३५-बर्षको उमेरमा बुद्धत्व प्राप्त गरी ४५ बर्षसम्म गाउँ गाउँ, शहर शहर घुमी आफ्ना सम्पर्कमा आएका गृहस्थी, ब्राह्मणहरू, चोर ढाकाहरू, राजाहरू सन्त महन्तहरू आदि सबैलाई उनीहरूले सम्झने, बुझ्ने, भाषा र उपमाहरूको प्रयोग गरी बुद्धले सुखी गृहस्थी जीवनको निमित्त, सुखी समाज र राजकाजको निमित्त, सुखी अनुशासित जीवनको निमित्त रोचक ढंगले देशना गर्नु भएको छ । जुन कुराहरू चार आर्यसत्य र प्रतीत्य समुत्पाद धर्म जस्तै आज पनि उत्ति नै सत्य छन् । कसरी व्यक्तिले आफैन प्रयत्नले कायिक, वाचिक, र मानसिक दुराचारहरूलाई त्यागी सुशील सदाचारी जीवन बिताउन सक्छ, कसरी सुशील जीवनबाट उत्पन्न स्थिर समाधिस्थ मनमा प्रज्ञाको ज्योतिको प्रकाशमा सत्यलाई बोध गर्न सकिन्छ, कसरी मनलाई मनले नै बुझी मानसिक विकारहरू हटाई निर्मल मन भइरहन सकिन्छ, यस्ता कुराहरू बारे अनमोल खजाना परियतिमा भेटाउन सकिन्छ ।

सबभन्दा आश्चर्यको कुरा त के छ भने आजभन्दा

२५०० वर्ष अघि जब आधुनिक विज्ञानको शायद 'क' र 'ख' मात्र शुरू भएको होला, त्यो बेलामा पनि वैज्ञानिक पद्धति अपनाएर भवचक्र र विश्व-प्रवाहलाई नै छलंग पार्ने चार आर्यसत्य र प्रतीत्य समुत्पाद जस्ता गम्भीर सत्यहरूलाई बुद्धले प्रकाशमा ल्याइ दिए, जसलाई आजको विज्ञानले पनि पूर्ण समर्थन गर्दछ। त्रिपिटकको अभिधम्ममा देशित तथ्यहरू सर्वकालिक, सर्वदिशिक र सार्वजनिक छन्, जसरी विज्ञानका नियमहरू पनि सबै देशका, सबै समयका सबै व्यक्तिका लागि सत्य हुन्छन्, यसरी नै मानव मनको भित्री तह सम्म पुगी जुन सत्यहरू बुद्धले स्पष्ट पारी दिए, तिनीहरू पनि त्यसरी नै सर्वदिशिक, सर्वकालिक र सर्वजनिक छन् भन्ने बारे कल्याण मित्र सत्य नारायण गोयन्का लगायत अन्य मनीषिहरूले पनि आफ्नो राय व्यक्त गरेका छन्।

परियति शिक्षानुरूप शिक्षामा संलग्न भई शील, समाधि र प्रज्ञाको मार्गमा लागेका व्यक्तिहरू स्वभावतः आ-आफ्ना पारमी संस्कार अनुसार चित्त क्लेशहरूबाट मुक्त हुन्छन्, क्लेश उत्पन्न गर्ने संस्कारहरूको जकडबाट मुक्त हुन्छन् र त्यस्ता व्यक्तिहरूमा स्वतः मैत्री, करुणा, मुदिता र उपेक्षा जस्ता मानवोचित गुणहरूको प्रादुर्भाव हुन्छ।

यसबाट युक्त व्यक्ति लोकपकारी जीवन विताउँछ। स्वार्थ र स्वार्थ बीचको टकरावहरूबाट दन्कने संघर्षको ज्वालाबाट यिनीहरू मुक्त हुन्छन्। संकुचित स्वार्थको घेराबाट बाहिर निस्की समाज कल्याण कै लागि आफ्नो जीवन व्यतीत गर्दछन्। परियति शिक्षा युक्त विद्यार्थीहरू आफ्ना आमा-बुबा प्रति स्नेह ममता र कदर गर्न सिक्छन् गुरुजनहरू प्रति आदर गर्न सिक्छन्, सहपाठीहरू प्रति स्नेहपूर्ण व्यवहार गर्न सिक्छन् र देश प्रति सचेत, निस्वार्थ र कल्याणकारी जीवन विताउन सिक्छन्। सक्षेपमा भनौं भने उनीहरूको मानसिक अभिवृद्धि (attitude)हरूमा नै परियतिको अभ्यासबाट एउटा यस्तो परिवर्तन आउँछ कि उनीहरू स्वतः समाज कल्याणको निमित सेनानीहरू भएर निस्कन्छन्। स्वार्थी

संघर्षमय नीच स्तरको लोभ र तृष्णाबाट पर रही सामुदायिक सुख-शान्तिको लागि तल्लीन रहने अभिवृद्धि (attitude) को विकास परियतिमा हुन्छ र बहुजन-हिताय बहुजन-सुखाय नै आफूलाई अर्पण गर्ने उनीहरूको स्वभाव हुन्छ।

परियति मानव मात्रको साझा सम्पत्ति हो। संसार भरका सबै मानिसहरूको मस्तिष्क, स्नायु प्रणाली र शारीरिक तथा मानसिक कृयाकलापहरू एकै प्रकारले संचालित हुन्छन् अर्थात मस्तिष्क (Brain) र स्नायु प्रणाली (Nervous System) को कृया प्रकृयामा समानता हुन्छ। कुनै जाति, वर्ण, धर्म वा लिंगको किन नहोस् यी प्रकृयाहरू समान रूपले हुन्छ। बुद्धले जुन मनका कृयाकलापहरूलाई अध्ययन गरी हेरे त्यो मन मानव मात्रको हो, त्यस्ता कुनै देश काल, वर्ण, लिंग, धर्मको भेद छैन। जसरी विज्ञानका नियमहरू संसारका सबै व्यक्तिहरूको लागि सत्य हुन्छन्, र सबै समयका लागि सत्य हुन्छन्, त्यसरी नै प्रतीत्य समुत्पादमा आधारित चित्तको क्लेशहरूलाई हटाई शान्ति र स्वच्छ गर्न बुद्धको मनोवैज्ञानिक विधिहरू पनि सर्वकालिक, सर्वदिशिक र सर्वजनिक छन्, ती विधिहरूले कसैमा भेदभाव गर्दैनन्।

परियति शिक्षाको अध्ययनमा बुद्ध र बौद्धको छाप लगाई केवल बौद्धहरूको लागि मात्र सम्भन्नु मानव मात्रको हित र सुखको निमित ठुलो दुर्भाग्य हुनेछ, किनकि यसरी समझी दिएमा स्वाभाविक वैज्ञानिक प्रकृयाद्वारा शान्ति प्राप्त गर्ने राजमार्ग अधिकांश जनताको लागि बन्द रहने छ। परियति भित्रका सत्यहरू केवल बौद्धहरूको मात्र होइन मानव मात्रको नै अनमोल साझा सम्पत्ति हो। मानव मात्रका मानसिक प्रकृयाहरू एकै प्रकारका रहेसम्म परियतिका सत्यहरू सबैको लागि सत्य नै रहनेछन्। यी सत्यहरूलाई बौद्धहरूको सिमित घेरा बाहिर निकाली प्रत्येक विद्यालयहरूमा लगी मानव मात्रको लागि सुलभ बनाई दिनु आजको तनावपूर्ण मानसिक सन्तापयुक्त संत्रस्त मानव जीवनको लागि सबैको

कर्तव्य हुन आएको छ ।

आज हाम्रो समाज अनेक सामाजिक रोगहरूबाट पीडित छ । एकतिर सांप्रदायिक स्वार्थद्वारा प्रेरित कृयाकलापहरू भैरहेका छन् भने, अर्कातिर युवाहरूमा उच्चश्रेष्ठता र अनुशासनहीनता चरम सीमामा पुगिसकेको छ । यसबाबे आमाबाबु र गुरुजनहरू प्रति उत्तरदायित्व बढाइछ, समाजमा विदेशी प्रविधिहरूको साथै भित्रिएका विदेशी संस्कृतिको प्रभावबाट उत्पन्न अनेक सामाजिक विसंगतिहरू देखा परिरहेका छन् । मादक पदार्थहरूको सेवन तथा अनैतिक कृयाकलापहरूबाट उत्पन्न अपराधहरू बढाइछन् । व्यक्तिगत स्वार्थबाट प्रेरित अशिल कुकृत्यहरू र मानसिक असन्तुलनबाट उत्पन्न जघन्य अपराधहरू बढाइछन् । खोलेर हेर्दा यिनीहरूको पछाडि शिक्षामा व्यवहारिक नैतिकता नहुनु र युवाहरूलाई प्रेरणादायी वैज्ञानिकतामा आधारित समाज कल्याणकारी पथप्रदर्शक दर्शनको कमी नै पाइन्छ, जुन कमीलाई नेपालकै एक सपूतले ल्याएको राष्ट्रिय माटोमा भिजिसकेको परियतिले धेरै हदसम्म पूरा गर्न सक्नेछ । कतिपय देश विकासका कार्यक्रमहरू सांघुरो व्यक्तिगत स्वार्थको भुमीमा परेर डुबेको उदाहरणहरू बराबर देखिन्छन्, परियतिको अभ्यासबाट जुन मैत्री, करुणादि गुणहरू मानव हृदयमा जागृत हुन्छ त्यसले धेरैहद सम्म उचित अभिवृत्ति (Mental Attitudes) को विकासमा महत मिल्नेछ, जसबाट सांघुरो स्वार्थबाट व्यक्ति समाज-मुखी र

लोकोपकारी बन्न जानेछन् । समाजमा हिंसा, भय र आतंक, भ्रष्टाचार र अनाचारको वातावरणलाई शमन गर्नमा परियतिले अचूक औषधिको रूपमा काम गर्न सक्छ ।

परियतिले व्यक्तिको दैनिक जीवनमा पनि दैनिक घरायसी वा बाहिरको कामकाजको झङ्झटहरू र सामान्य दुःखहरू बीच पनि व्यक्तिलाई सन्तुलित र शान्त राख्नमा महत गर्दछ भन्ने सत्यलाई बुद्धबाट परियतिमा देखित विपश्यनाको बाटोमा लागेका कल्याण मित्र गोयंका र उनका अनुयायीहरूले सिद्ध गरीसकेका छन् । यथावादी तथाकारी स्वयं बुद्धले बुद्धका कतिपय शिष्यहरूले आफ्नो जीवनकालमा जुन निर्वाण प्राप्त गरी अविरल समाज सेवाको काम गरे त्यसबाट पनि परियतिले समाजलाई के दिन सक्छ भन्ने कुराको पुष्टि हुन गएको छ ।

परियतिले जनमानसको चेतनाको स्तरलाई माथि उठाएर सामाजिक उत्थानको कार्यक्रमहरूलाई सजिलो पार्न सक्य कार्यकर्ताहरू तयार गर्न सक्छ भन्ने कुरा निर्विवाद छ ।

अन्तमा कल्याणै कल्याण मात्र गर्ने र कल्याण बाहेक कसैको हानी नगर्ने वैज्ञानिकतामा आधारित परियति शिक्षालाई आज आफ्नो देश र समाजको हितको लागि सबै जना दत्त चित भै लाग्नमा नै सबैको कल्याण छ र यही आजको हाम्रो आवश्यकता पनि हो ।

सकल प्राणीमात्रया भिं जुइमा, दुःख मदुपि जुइमा,
भय मदुपि जुइमा व सुखपूर्वक हवनावने फुपि जुइमा ।

 ताम्राकार हाउस
Tamrakar House

The Family Store

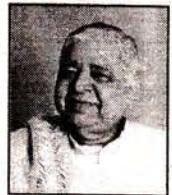
शुक्रपथ, येँ, फोन : २५९९०७, २५९८०७

फ्याक्स : २५९३१७

Shopping Center

पुतलीसडक, येँ, फोन : २४५३४८

वीतशोक साँच्चा वीतशोक माझ

■ कल्याण भित्र सत्यनाट्यायण गोयन्का

भगवान बुद्धको लगभग दुईसय वर्ष पश्चात भारतमा समाट अशोक राजा भए। उनका धेरै भाईहरू मध्ये वीतशोक नामको एकजना भाई पनि थिए। राजपुत्रहरूलाई सिकाइने निश्चित विद्यामा वीतशोक पनि निपुण थिए। पारंगत थिए। आफ्नो दाजुको रेखदेखमा उनले पनि राजकाजका जिम्मेवारी लिएका थिए। पछि अशोक बदल्यो। सबैको कल्याणकारी हुने शुद्ध धर्मको सम्पर्कमा आए र चण्डाशोक धर्माशोकमा परिणत भए। त्यसबेलाका धर्माचार्यहरूको निर्देशन अनुसार भगवानको मंगलमयी धर्मोपदेश र साधनामार्गको प्रतिपादन गरेर समाट अशोकले अपूर्व शान्ति अनुभव गरे। उनको मनमा आफ्नो प्रजाको प्रति वात्सल्य प्रेम जायो। राज्यको आम्दानी प्रजाको सुरक्षाको साथसाथै उनीहरूको सुख-सुविधामा खर्च गर्न थाल्यो। सडकहरू बनाए, त्यसको किनारामा फलफूलका बोट र छाँया दिने रुख रोपे। ठाउँ-ठाउँमा पानी खानको लागि द्वोणीहरू बनाए। ठाउँ-ठाउँमा धर्मशाला बनाए। मनुष्य तथा पशुहरूका लागि औपधालय बनाए। त्यस भन्दा पनि मानिसहरूलाई शुद्ध धर्मको सैद्धान्तिक र व्यवहारिक शिक्षा प्रदान गर्नको लागि राज्यको तर्फबाट धर्ममन्त्री नियुक्त गरे। विभिन्न स्थलमा प्रस्तरका शिला र स्तम्भ बनाई शुद्ध धर्मको वाणी कुँडाए ता कि राज्यका शासनाधिकारी तथा प्रजा गण यसलाई पढेर सर्दर्म प्रति उत्साहित हुन सक्नु। ठाउँ-ठाउँमा विहार तथा स्तूपहरूको निर्माण गर्न लगाए ता कि मानिसहरू चित्त विशुद्धिको कार्य गर्न सक्नु।

मानिसहरूमा धर्मभावना बढीरहेको थियो। राजपरिवारका सदस्यहरूमा पनि धर्मको प्रभाव परिहरेको थियो। सबै जना नभए पनि केहीले धर्मको रस चाखेका थिए। उनले आफ्नो दरवारको लागि विशेष धर्म आचार्यको नियुक्ति गरेका थिए।

समाट अशोकका भाई वीतशोक पूण्यशाली व्यक्ति थिए। उसलाई पनि धर्मले प्रभावित पाएँ। भगवानको वाणीमा उसले पनि शान्ति र निर्मलताको सन्देश पाए। गृहस्थ भएर पनि भिक्षु गिरिदित्तको साथमा बसेर सारा सुत्तपिटक अध्ययन गर्ने मौका पाए। हृदय छुने यस मंगलमयवाणी पढेपछि राजकुमार वीतशोक एकदम प्रभावित भए। कल्पना र अन्धमान्यताका जंजाल स्वतः दूर हुन थाल्यो। सत्यको प्रकाशले अज्ञानको अन्धकार स्वतः हट्टन थाल्यो। प्रतीत्यसमुत्पादमा आधारित भवप्रवाह खुलस्त देखिन थाल्यो। चित्त र चित्तको चेतना तथा भौतिक शरीरको प्रत्येक क्षण परिवर्तन भइरहने संततिले कसरी एक अर्कोलाई प्रभावित गर्छ ? र यसलाई हेरेर कसरी अवधाराबाट मुक्त हुन सकिन्छ ? यो पनि स्पष्ट हुन थाल्यो। यो भव-प्रवाह दुःख नै छ र यसको मूल कारण तृष्णा हो, यसबाट नै भवको समुदय हुन्छ। यसको निवारण भएमा भव-प्रवाह स्वतः निवारण हुन्छ। यस विद्याको लागि स्पष्ट तर स्वयं परिश्रम गर्नु पर्ने विधि सिकाउनु भएको छ। यसको अभ्यासले नै कोही व्यक्ति दुःख निरोधको परम अवस्था प्राप्त गर्न सक्छ। सुत्तपिटकको सारा अध्ययन पूरा गराएर आचार्य भिक्षु गिरिदित्त स्थविरले वीतशोकलाई अभिधम्म पिटकको गम्भीर शिक्षा पनि पढायो।

यी दुवै परियति शिक्षाका साथ-साथै आचार्य गिरि दत्तले आफ्नो शिष्यलाई प्रतिपत्तिको शिक्षा पनि दिलाए। आफूले अध्ययन गरेको, सुनेको शिक्षा वीतशोकले जब आफ्नो अनुभवमा दर्शन गर्न पायो तब त्यस विद्या प्रति भन प्रभावित हुन थाल्यो। राजकुमार वीतशोक आफ्नो परिवार तथा राजकाजको जिम्मेवारी निर्वाह गर्दै एक आदर्श गृहस्थ जीवनयापन गर्न थाल्यो।

समय वित्दैगयो । एक दिनको कुरा हो, संधै भै कपाल काटनको लागि हजाम आए र उसले टाउकोको कपाल काटे, दाढी जुँगा खौरिदिए । सबै सफा गरेपछि हजामले संधै भै काटेको जुँगा मिल्यो कि मिलेन हेर्न वीतशोकको हातमा ऐना राखिदिए । वीतशोकले ऐनामा आफूनो मुहार हेरे, कपाल काटेको हेरे । उनले आफूनो टाउकोमा एक दुईवटा केश फुलेको देखे, मुहारमा पनि केही चाउरी परेको जस्तो देखे, यी दुबैले शरीरको जीर्ण अवस्थाको संकेत दिइरहेको थियो ।

यो घटनाले वीतशोकको मनमा धर्म संवेग जाग्यो अनेक पटक जन्मे भै यो जन्म पनि विना केही काम त्यसै बित्न लाग्यो । मानवको अनमोल जन्म प्राप्त भयो । यस्तो मुक्तिदायिनी धर्म साधना प्राप्त भएको छ । यसबाट लाभ उठाउनु पर्छ । थाहा छैन मृत्यु कहिले टुप्लुकक आइपुग्छ ।

यस्तो धर्म चेतना मनमा जाग्यो र धर्मसाधनामा तल्लीनिताका साथ लागे । उनले स्रोतापन्न अवस्था प्राप्त गरे । जब शरीर मनको पर, इन्द्रियातीत अवस्थाको ज्ञान भयो तब धर्म संवेग भन तीव्र हुन थाल्यो । यस मानव जीवन मुक्ति दायिनी विद्याको पूरा पूरा लाभ उठाउन चाहे । अतः उनले गृहस्थ जीवनलाई त्यागे । राजमहलको मिथ्या प्रलोभनलाई त्यागेर चीवर धारण गरे, भिक्षु भए । गुरु गिरिदत्तको निर्देशन अनुसार साधना अभ्यासमा लागे । सूक्ष्म सत्य दर्शनको अभ्यास गर्दा गर्दै वीतराग, वीतद्रेष, वीतमोह भए र सही अर्थमा वीतशोक भए । मानव जीवनको परम लक्ष्य प्राप्त गरे, मुक्त भए, उनको मुखबाट स्वतः उदानका वाक्य प्रस्फुटन भयो । जुन यस प्रकार छन् - केश काटन हजाम म कहाँ आए । उसंग ऐना लिएर मैले आफूनो शरीरको प्रत्यक्षेक्षण गरे तब ममा विपश्यनाको अन्तर्दृष्टि जाग्यो ।

तुच्छो कायो अदिस्सत्थ - जरा, मरण र क्षण-क्षण परिवर्तन हुने यस निस्सार, तुच्छ शरीरको कायानुपश्यनाको साधनाले स्वयं प्रत्यक्ष दर्शन गरें ।

अन्धकारे तमो न्यगा - अविद्याको सारा अंधकार विदीर्ण भयो ।

सब्बे चोला समुच्छिन्ना - भव संस्कारका सारा पर्दा उघियो । परम सत्यको अनावरण भयो ।

नत्यदानी पुनव्यवो - अब मेरो लागि पूनर्जन्म छैन । पूनर्जन्म हुने कारणका समस्त संस्कार छुट्यो ।

फुलेको सेतो कपालको दर्शनले साधकलाई सत्य दर्शन गर्ने प्रेरणा दियो । एक भाग्यशाली सम्राट अशोकलाई शुद्ध धर्म प्राप्त भयो र सारा देशले सद्धर्म प्राप्त गरे । देशका अनेकौं व्यक्तिहरूले सुख शान्तिको सही मार्ग प्राप्त गरे ।

राज्य परिवारका एक दुई जना व्यक्ति अभाग्य रहे उनीहरू धर्म विमुख रहे । बाँकी सबै मगलमार्गी भए । उनीहरू मध्ये अनेक जीवन मुक्त भए, ती मध्ये वीतशोक एक जना थियो ।

- हार्दिक श्रद्धांजली -

अनिच्छावत संखारा,

दिवांगत उप्पादवय धम्मिनो ।

उत्तमकाजि उप्पजित्वा निरुझफ्नि,

शाक्य तेसं उपसमो सुखो ।

॥ निराणको कामना ॥

सुरेश रत्न बज्ञाचार्य

नरेश रत्न बज्ञाचार्य

शारदा देवी बज्ञाचार्य

बज्ञाचार्य आभूषण केन्द्र परिवार

अमरपथ - ७, बुटवल

बुद्ध सत्त्वबन्धी ऐतिहासिक मिति

■ भुवनलाल प्रधान

हाम्रो देशमा पनि अरु बौद्ध देशमा जस्तै बर्सेनी वैशाख पूर्णिमाको दिन पच्चीस सय यतिअौ, उतिअौ भनेर बुद्ध दिवस मनाउने चलन छ । यही कममा गएको वैशाख पूर्णिमालाई २५४५^A सौ बुद्ध दिवसको रूपमा मनाइयो । त्यस दिन बुद्ध अर्थात् राजकुमार सिद्धार्थ जन्मेको (२५४३+८० अथवा ई. २००१+६२३=) २६२४ पूरा भइ २६२५ यौ वर्ष लाग्यो भनियो । यस परम्परा अनुसार भगवान् बुद्धको जन्म ई. पू. ६२३ मा भएको एवं निर्वाण चाहिँ ई. पू. ५४४-३ सालमा भएको ठहरिन्छ । यो परम्परा लज्जाको हो र भारत, थाइ देश, बर्मा आदि प्रमुख बौद्ध देशहरूले पनि यसै परम्परा अपनाएका छन् । बुद्ध संवत् भन्ने वित्तिकै बुद्ध निर्वाण भएदेखि चलेको संवत हुन्छ ।

यस परम्परागत बुद्ध संवतको साथसाथै अर्को मिति पनि प्रास्त प्रचलनमा रहेको पाइन्छ जसअनुसार बुद्धको जन्म ई. पू. ५६३ सालमा र निर्वाण ई. ४८३ सालमा भएको भनेर मानिएका छन् । यी मितिहरू अगाडि चर्चा गरिएका मितिहरू भन्दा साठी वर्ष पछि पर्छन् । तर इतिहासकारहरूले मानेका मितिहरू यी नै हुन् ^B । यथार्थ मितिहरू यी नै सिद्ध हुन्छन् । लज्जाको आधिकारिक ग्रन्थ बौद्ध दर्शन एवं इतिहाससम्बन्धी खोजका प्रकाण्ड विद्वान् राहुल सांस्कृत्यायनले पनि यी पछिल्ला मितिलाई नै ठीक ठहन्याएका छन् । यी ऐतिहासिक मिति भन्दा धार्मिक परम्पराका मितिहरू नै दैनिक व्यवाहारहरूमा बढी प्रचलित भएको कारण आज जनतामा धार्मिक भावना र परम्पराकै बढी प्रभाव पर्नाले हो । यसो हुनु स्वाभाविक पनि छ । ऐतिहासिक मिति चाहिँ इतिहासमा चाख र ज्ञान राख्ने विद्वद्वर्गमा एवं किताबहरूमा मात्र सीमित रह्यो । धर्मको अनुष्ठान गर्ने विभिन्न देशका आम जनसमूहहरूलाई ठीकठीक ऐतिहासिक मितिसँग त्यति चासो पनि रहन्न ।

यहाँ यी मितिहरूको सम्बन्धमा श्रीलज्जाकै आधिकारिक बौद्धग्रन्थ महावंशमा उल्लेखित कसरी पहिले

ऐतिहासिक मिति - ई. पू. ४८७३ मानिएका थिए र पछि एघारौ शताब्दीमा आएर मात्र हाल प्रचलित भइरहेको मिति ई. पू. ६२३-५४४ मानियो भन्ने कराको संक्षेपमा चर्चा गरै ।

भदन्त आनन्दकौशल्यायनले हिन्दीमा अनुवाद गरेको लंडाको “महावंश हिन्दी साहित्य-सम्मेलन, प्रयाग, १९४२, परिचय पृष्ठ ६ र ७ मा यसो लेखिएको छ :

अशोकका राज्याभिषेक बुद्धके “परिनिर्वाण के २१८ वर्षवाद बताया जाता है और लिखा है कि यह राज्याभिषेक इस समय हुआ जब अशोक चार वर्ष तक राज्य कर चुका था । इस हिसाब से अशोक का राज्यारम्भ बुद्ध परिनिर्वाण के २१४ वर्ष वाद हुआ । विन्दुसार ने २८ वर्ष राज्य किया । चन्द्रगुप्त ने २४ वर्ष । दोनों के राज्यकालको जोड़ कर २१४ में से घटाने से चन्द्रगुप्तका राज्यारम्भ बुद्ध-परिनिर्वाण के १६२ वर्ष वाद निश्चित होता है । भारतवर्ष के प्राचीन इतिहास में जो थोड़ी सी निश्चित तिथियाँ हैं, उनमें एक चन्द्रगुप्त के राज्यकी तिथि । सिकन्दर के आक्रमण की तिथि निश्चित है, उसीके आधार पर चन्द्रगुप्तका राज्य ३२१ ई. पू. में माना जाता है । ३२१ ई. पू. + १६२ वर्ष = ४८३ ई. पू. में बुद्धका परिनिर्वाण हुआ । बुद्ध अस्ती वर्ष जिए । इसलिए श्री रीज डेविड्स के मतानुसार उनकी जन्मतिथि ४८३ + ८० = ५६३ ई. पू. और निर्वाण तिथि ४८३ ई. पू. सिद्ध हुई” ।

“सिंहल, स्याम और बर्मा मैं आज कल जो परिनिर्वाण तिथि मानी जाती है उसमें और इसमें ६० वर्षका अन्तर है । प्रतीत होता है कि प्राचीन कालमें और ग्यारहवीं शताब्दी के आरम्भ तक सिंहल में ४८३ ई. पू. से गिने जाने वाले बुद्धावदका प्रयोग हुआ, ग्यारहवीं शताब्दी के मध्य काल से उस नये सालका प्रादुर्भाव

हुआ जिसकी गिनती ५४४ ई. पू. से की जाती है और वही बुद्धाब्द इस समय प्रयुक्त होता है ।"^c

उपरोक्त उद्धरणबाट बुद्ध संवत् बुद्ध परिनिर्वाण वर्ष ई.पू. ४८३ सालबाट उठेको प्रष्टै छ । एघारौ शताब्दीमा श्रीलङ्घामा मानिएको बुद्ध परिनिर्वाण वर्ष ई.पू. ५४४ साललाई राहुल सांकृत्यायनले मान्यता दिएका छैनन् । बौद्ध धर्म र इतिहासका यी अद्वितीय विद्वान्‌का यताउताका लेखहरूबाट टिपिएका केही उद्धरणबाट पनि उपरोक्त कथनको पुष्टि हुन्छ ।

"ई.पू. ४८३ साललाई बुद्ध परिनिर्वाणको समय भनेर इतिहासविद्हरूले निश्चित गरिराखेका छन् तर प्राचीन परम्पराले त्यसमा फेरि ६० वर्ष थयो । यसरी ई.पू. ५४३ वा ५४४ भएर ई. १९५६ को मई महिनामा निर्वाणको २,५०० वर्ष सम्पन्न हुने भयो । निर्वाणबाट ८० वर्ष अगाडि बुद्धको जन्म लुम्बिनीमा भएको हो । परम्पराअनुसार बुद्धको अन्तिम वर्ष ई.पू. ५४४ साल वैशाख पूर्णिमादेखि ५४३ सालको वैशाख पूर्णिमासम्म भयो । इतिहासविद्हरूको कथनाअनुसार उक्त वर्ष ई.पू. ४८४ सालको गरमी महिना (मई) देखि ४८३ सालको मईसम्म हुनुपर्छ ।" (बुद्धका अन्तिम वरस - राहुल सांकृत्यायन, मिश्र सुदर्शनको संकलन अनुसार)

"मैले भनिसकेकै छु कि परम्पराअनुसार बुद्धको निर्वाण ई.पू. ५४४-३ मा र जन्म त्यसभन्दा असी वर्ष अगाडि ई.पू. ६२४-३ मा भएको हो । यसरी ई. १९५५ मा भगवान्‌को निर्वाण भएको २५०० वर्ष पूरा हुन्छ । ऐतिहासिक अनुसन्धानले यस गणनामा ६० वर्ष बढी हुन्छ । निर्वाण ई.पू. ४८३ मा भएको हो । यस मितिलाई मानेको खण्डमा अरू ऐतिहासिक उल्लेखको संगतिमा मिल्न आउँछ ।"

- (रा. सांकृत्यायन "बुद्धको व्यक्तित्व र विचार-

उपरोक्त कथनानुसार एघारौ शताब्दीसम्म लङ्घामा प्रचलित ऐतिहासिक, पुरानो बुद्ध संवत्‌मा जुन ६० वर्ष थपियो त्यो प्रचलित मिति ई.पू. ५६३-४८३ लाई ऐतिहासिक तवरले सच्याउन थपिएको देखिदैन । यस थपाइको कुनै ऐतिहासिक वा वैज्ञानिक आधार नभएको बुझिन्छ ।

यहाँनिर हाम्रो देशमा तेहौं शताब्दीमा श्रीलङ्घामा प्रचलित बुद्ध संवत् प्रयोग गर्ने चलन रहेको तथ्यको उल्लेख गर्नु पनि विषयान्तर होइन । "हमवज्रप्रकाश" शीर्षक एउटा बौद्ध ग्रन्थ (जुन हेमराज शाक्यको संकलनमा छ) मा भगवान् शाक्य सिंहको परिनिवृत्ति भएको १८११ सालमा लेखिएको हो भनिएको छ । यसै सम्बन्धमा पश्चिमी नेपालको एकजना नागराजा अशोक मल्लले बुद्धगयामा राखेको शिलालेखमा अङ्ग्रेज "भगवति परिनिवृत्ति संवत् १८१३ कार्तिक" बाट पनि अर्को उदाहरण प्रस्तुत हुन्छ । यी उदाहरणबाट के सिद्ध हुन्छ भने त्यस ताका बुद्ध संवत्‌लाई भगवान् परिनिवृत्ति संवत् भनेर लेखे चलन हाम्रो देशमा विभिन्न भागमा थियो ।

अन्तमा बौद्ध परम्परागत मितिलाई ऐतिहासिक मितिभन्दा साठी वर्ष अगाडि पारेर मान्ने चलन श्रीलङ्घामा एघारौ शताब्दीको आधाआधीमा शुरु भएको यिथो भनेर जुन माथि व्याख्या गरियो त्यो एउटा चोखै शोधखोजको प्रश्न मात्र हो । लङ्घा, वर्मा, थाइदेश आदि बौद्ध देशहरूमा प्रचलित धार्मिक भावना वा परम्पराले यस तथ्यसित सरोकार राखेको देखिदैन । शान्ति, मैत्री, समानतासम्बन्धी भगवान् बुद्धका मानवकल्याणकारी जुन उपदेश छन् ती सबै आज पनि उत्तिकै सारगर्भित र मनन योग्य छन् । पच्चीस शय वर्षपछि पनि ती अमर उपदेश पुराना भएका छैनन् । इतिहास र इतिहास लेखकहरूसित मात्र विशेष रूपले प्रयोजन भएको साठी वर्ष अगाडी, पछाडि हुनुवाट तिनमा कुनै असर पढैन । भगवान् बुद्धको जन्म साल भनेर निर्वाण साल ऐतिहासिक रूपले कमशः ई.पू. ५६३ र ई.पू. ४८३ नै हुन्छन् ।

- A) बु.सं. २५२० लाई बु.सं. २५४५ को रूपमा परिणत गरिएको छ । - म.
 B) इ.जे. थोमसाद लाइफ अफ बुद्ध : टिल डब्ल्यू. रिस डामिड्सावुद्धिज्ञ
 राहुल सांकृत्यायनबुद्ध के अन्तिम वरस, आदि ।
 C) "Indications are to be found that in earlier times, and indeed down to the beginning of the 10th century, an era persisted even in ceylon, which was reckoned from 483 B.C. as the year of the Buddha's death. From the middle of the 11th century the new era took its rise, being reckoned from the year 544, and this is still I use, (Epigraphic ceylonica, p. 155 and onwards.)"

जीवन संयोग

■ मोनालिसा प्रधान,
सामाखुशी, काठमाडौं

जन्मनु नै संयोग हो,
बाचुन्जेल संघर्ष गर्नु नै पर्छ ।
स्वयंलाई सृष्टिको सृजना ठानेर
कर्तव्यप्रति मरन हुनु पर्छ ॥

अनायश रुनु, मानसिक पीडामा पर्नु हो,
हाँसो र खुशी नै यथार्थको धरातल पनि ।
स्वयंलाई मात्र संकष्ट, छैन यहाँ,
अरुहरु पनि परिरहेका छन् संकष्टमा ॥

त्यसैले किन रुने र रुवाउने,
हाँसी हाँसी सबैलाई अपनाउनु पर्छ ।
कल्पनामा ढुवेर होइन, वास्तविकतामा ओरिनु पर्छ,
सन्तुष्टिको श्वास फेँदै जीवन विताउनु पर्छ ॥

गुनासो गर्नु, कुरा काटनु जघन्य अपराध हो,
जीवनकै निम्ति यो एउटा विशाल अभिशाप हो ।
माया ममता र स्नेहमा बाधिनु,
आत्मीयताको सुवास हो ॥

को छन् र अमर यहाँ,
एकदिन त सबै मर्नु नै पर्छ ।
आगोमा डढेर भई, भस्म शरीर,
अनि आभाष हुन्छ, जीवनमा अनित्यता ॥

त्यसैले जीवनलाई फूल भै समझी,
शान्ति कै निम्ति केवल समर्पित गरौ ।
सद्भावना र विश्वासको गरेर सृजना,
मानवीय भावनाको उत्थान गरौ ॥

"Not to do Evil,
To Cultivate merit,
To purify one's mind.
This is the teaching of
the Buddha."

Dampa
Enterprises

Tibetan Raw Wool,
Pashmina & Silk
Yarn
Wholeseller

Tel : 270828 (Off.) 272945 (Res.)
Fax : 278926, 484129 (Show room)
Mobil : 981020922
Swayambhu (Ring Road)
Kathmandu - 15, Nepal

पवित्र स्मृति

बुद्धशासनको चिरस्थायी र सम्वर्धनका निमित्त तन मन र धनले समर्पित एक श्रद्धावान् सेवक, बुद्धवचन त्रिपिटक ग्रन्थहरू नेपाल भाषा र नेपालीमा प्रकाशन कार्यमा सहृदय हुनु भएका, विभिन्न विहारहरूको निर्माण/जिर्णोद्धार कार्यमा अग्रसर हुनु भएका, पाटनको बुद्धजयन्ती कोष समितिका संस्थागत व्यक्तित्व, प्रत्येक वर्ष पाटनमा गुला धर्म देशनाका लागि सक्रिय व्यवस्थापक, विभिन्न धार्मिक, सामाजिक संघ, संस्था/विहारका जिम्मेवार पदाधिकारी र आजीवन सदस्य, श्रामणेरहरू, भिक्षुहरूलाई प्रव्रजित हुनका लागि सदा सहयोगी हुनाको साथै विदेशमा बुद्धधर्म अध्ययन गर्न जाने इच्छुकहरूलाई हरसम्भव सहयोगी मित्र, गरीब गुरुवाहरूका लागि करुणाका प्रतिमूर्ति प्रातःस्मरणीय पवित्रवहादुर वज्राचार्यको ५७ वर्षको उमेरमा २०५८ मंसीर १५ गते सक्रिमिला पूर्णमासाका दिन यस संसारको स्वभाव धर्म अनित्य, दुःख र अनात्माको सन्देश दिवै दिवंगत हुनुभयो । २००९ फागुन १७ गतेका दिन पिता पूर्णवहादुर र माता वीरमाया वज्राचार्यको कोखवाट जन्मनुभएका हुँदा पवित्रवहादुर वज्राचार्यले वि.ए. र परियति सद्ब्रह्म पालक सम्म अध्ययन गर्नु भएको छ । श्रीलंका, भारत, थाइल्याण्ड, जापान, सिंगापुर, मलेसिया आदि देशको भ्रमण गर्नु हुने उहाँले *The Buddha, The Truth & Human beings*, पत्रपत्रिकामा समय समयमा लेख रचनाहरू प्रकाशित गर्नुभएको थियो ।

धार्मिक तथा सामाजिक सेवा

१. युवक बौद्ध मण्डलको संस्थापक अध्यक्ष - युवा वर्गलाई बुद्धधर्मप्रति आकर्षित गराई बुद्धधर्म प्रचार प्रसार कार्यमा सदा सक्रिय भई युवक बौद्ध मण्डलको वि.सं. २०२७ साल श्रावणमा स्थापना गर्नु भई संस्थापक अध्यक्ष
२. ललितपुर बुद्ध जयन्ती कोष समितिको कोषाध्यक्ष भई कोषको बृद्धि कार्य र सञ्चालन कार्यमा सक्रिय व्यक्ति ।
३. ललितपुर, बुद्धजयन्ती कोषद्वारा मंगलबजारस्थित दरवार स्वायरमा स्थापित विश्व मैत्री विहारको संरक्षक ।
४. बुद्धजयन्तीको उपलक्ष्यमा पाटनमा हुने बुद्ध र बुद्धधर्म सम्बन्धी हाजिरी जवाफ प्रतियोगितालाई सहयोग ।
५. मणिमण्डप विहार दायक समिति एवं संरक्षण समितिको सचिव भई विहारको पुनर्निर्माण कार्यमा अग्रसर भई प्रत्येक वर्ष गुला धर्मदेशनाको व्यवस्थापक ।
६. श्री सुमंगल विहारको उन्नति प्रगतिको निमित्त शुभचिन्तक तथा सुमंगल बौद्ध संघको सचिव ।
७. नगरमण्डप श्रीकीर्ति विहार कीर्तिपुरमा निर्मित लुम्बिनी र कुशीनगरको प्रतिमूर्तिहरू एवं मन्दिरको दाता ।
८. अन्तर्राष्ट्रीय बौद्ध भावना केन्द्रस्थित भवनका एउटा कोठाको दाता तथा भोजन व्यवस्था अक्षय कोषको सदस्य ।

प्रतिक्षा ग्रन्थिसं

- हामी यहाँहरू समक्ष निकट भविष्यमै निम्न महत्वपूर्ण ग्रन्थहरू विमोचन गर्न गइराखेका हो :-
- १) आचार्य बुद्धघोषकृत “विशुद्धिमार्ग” ६०० भन्दा बढी पृष्ठ, टाइवानमा मुद्रित ।
 - २) भिक्षु कुमार काश्यम महास्थविरद्वारा रचित “दशपारमिता” नेपालीमा करीब ३०० पृष्ठको
 - ३) भिक्षु सुशीलको लिसः कविता संग्रह ।

सुखी होतु नेपाल, बुद्ध विहार, भूकुटीमण्डप

१०. अक्षेयश्वर महाविहार बचाउ अभियानको नेतृत्व गरी आदर्श विद्यामन्दिर स्कूललाई विहार बेची सकेकोलाई राजदरबारमा निवेदन दिई जग्गा पुऱ्य विहारकै नाममा ल्याई संरक्षण गर्ने काममा अग्रसर भएको ।
११. धर्मादय सभाको आजीवन सदस्य, ललितपुरस्थित ७ गाउँमा विहारहरू निर्माण कार्यमा लागेका ।
१२. धर्मावास विहार वृद्धाश्रम निर्माणको लागि चाहिने अर्थ सकलन कार्यमा सहयोगी ।
१३. लक्ष्मीवर्ण संस्कारित रत्नाकर महाविहार, हखबहालको संरक्षण समितिका अध्यक्ष र विहारको उत्तरस्थित दिगी जिर्णोद्धार कार्यको अध्यक्ष ।
१४. गावहाल, विश्व शान्ति विहारको सुधार समितिको सचिव भई संरक्षकको भूमिका खेलेको ।
१५. पाटनस्थित बनबहालको उजुदेव नाम संग्रहि गुठीको सदस्य भई गुठीलाई सुचारू रूपमा सञ्चालन गरेको ।
१६. श्री वैश्रणवी देवी सतल तथा मसान जिर्णोद्धार समितिको उपकोषाध्यक्ष भएको ।
१७. रक्तदान कार्यक्रममा सहयोगी एवं नेपाल रेडक्रस सोसाइटी, ललितपुर शाखाका आजीवन सदस्य ।
१८. पहिलोपल्ट गणमहाविहारको नेपाल बौद्ध परियति शिक्षाको
- शिक्षक तथा विकास कार्यमा सहयोगी ।
१९. परम पूज्य नीचि दात्सु फुजी गुरुजीको द९ औ जन्मोत्सव नेपालको परम्परागत मौलिक संस्कृति अनुरूप अभूतपूर्व रूपले मनाएको र पुल्चोकस्थित वज्रयोगिनीको सतललाई विहार अनुरूप बनाई जापानीहरूको वासको व्यवस्था गरी संरक्षक दाता भएको तथा पहिलेको पोखरास्थित अनुदु विश्व शान्ति स्तूप निर्माण कार्यमा सहयोगी ।
२०. वीर-पूर्ण पुस्तक संग्रहालयको अध्यक्ष भई नेपाल भाषा र नेपालीमा बुद्धचन त्रिपिटक ग्रन्थहरूको एक चौथाई अंश पुस्तकाकारको रूपमा प्रकाशित गरेको ।
२१. सुन चाँदी व्यवसायी संघ, ललितपुरका निर्वतमान अध्यक्ष ।
२२. कुम्भेश्वर टेक्नीकल स्कूलको एक संचालक सदस्य ।
२३. श्री शान्ति विद्याश्रमको आजीवन सदस्य र सहयोगी ।
२४. धर्मादित्य धर्माचार्यको शतवार्षिक समारोहका आर्थिक संयोजक ।
२५. संघमहानायक प्रज्ञानन्द महास्थविरको द९ औ जन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा ने.सं. ११०७ अक्षय तृतीयादेखि एक सप्ताहको लागि दुर्लभ प्रवज्या ग्रहण गरी 'पञ्चार सी' नामक भिक्षु हुनु भएको ।

■ अमिता धाख्ला

*With best
compliments of*

Nepalese Handloom Silk

Specialists in
Raw Silk Fabric, Garments, Silk Shawl,
Cashmere Pashmina, Woolen Shawls, Scarf
Blanket & Sweaters.

Show Room :
28- Chhetrapati, Thamel
P.O. Box : 12923 Ktm. Nepal
Tel : 226581
Fax : 977-1-26-16-36
A.T.T.N. : S.R. Tuladhar

रेकी ! रेकी !! रेकी !!!

रघुस्थ र सुखी संसारको
निराणि गर्ने अपार शक्ति रेकी
नैराश्यता, दिमागी अस्थिरता र
चिन्ताले मुक्त भएर सुस्वास्थ्य,
मानसिक शान्ति र आनन्द
प्राप्त गर्नुहोस् । साथै ऐश्वर्य र मानसिक
शक्तिको लाभ प्राप्त गर्नुहोस् ।
रेकी पनि सिक्खुहोस् ।

I, II, III A+B डिग्री

करुणा रेकी र लामा फेरा

भगवान बुद्धको शक्तिवर्द्धक दित र रोग निवारण
गर्नको लागि हामीलाई सम्पर्क गर्नुहोला । विश्वको
सर्वप्रथम लामा रेकी ग्रायण्ड मास्टर ।

बोधिसत्त्व रेकी केन्द्र

सामाख्यसि, काठमाडौं, फोन : ३५२७६०

चार उपासक व्यक्तित्वहरूको निधनमा केही शब्द

नेपालमा थेरवाद बुद्धशासनको पुनर्जागरण भएको आधा शताब्दी नाधिसकेको छ । २००१ सालमा बुद्ध धर्मको प्रचार प्रसार गर्न नपाइने भनी भिक्षु श्रामणेर हरूलाई देश निकाला समेत गरिएको कलांकित इतिहास देख्ने भोगनेहरू अझै जीवित इतिहासको रूपमा हाम्रो सामु साक्षी छ । थेरवाद बुद्धशासनको पुनर्जागरण कालको शुरुको इतिहासमा हामी भिक्षु महाप्रज्ञा (पछि बौद्ध ऋषि), भिक्षु प्रज्ञानन्द (कर्मशील), भिक्षु अमृतानन्द, भिक्षु धर्मलोक, भारतका भद्रन्त आनन्द कौशल्यायन, वर्माका श्रद्धेय चन्द्रमणि महास्थविर, श्रीलंकाका श्रद्धेय नारद र प्रियदर्शी महास्थविरहरूलाई स्मरण गर्दछौं । यसरी नै धर्मादित्य धर्मचार्य, भाजुरत्न उपासक, चित्तधर हृदयहरू पनि स्मरणीय हुनुहुन्छ । त्यतिवेला थेरवाद बुद्ध शासनलाई अहिलेको अवस्थामा पुऱ्याउन ठूलो योगदान दिने उपासक उपासिकाहरू धेरै थिए भने पछि विस्तारै अन्य उपासकोपासिकाहरू पनि योगदान क्षेत्रमा लागेका थुप्रै घटनाहरू हाम्रो सामू विद्यमान रहेको छ ।

अनेकन उपाय गरी थेरवाद शासनलाई माथि उकासे सतप्रयास गर्ने चारजना उपासकहरू केही महिना मित्र निधन भएको समाचारले नेपाली बौद्ध जगतमा स्तब्धताको आभाष देखिएको छ । ती व्यक्तिहरू क्रमशः (१) रामलाल मानन्धर, (२) कुञ्जबहादुर रंजित (३) भाइकाजि रंजित तथा (४) पवित्र बहादुर (राजभाइ) वज्राचार्यहरू हुन् ।

राणकालीन समयमै खरदार रहनुभएका रामलाल उपासक थेरवाद बुद्धशासन पुनर्जागरणकालदेखि नै बुद्ध धर्म र यसको शिक्षालाई व्यवहारिक जीवनमा ढाल्ने प्रयासरत व्यक्तित्व हुनुहुन्छ । वहाँले राणकालीन समयमा

भारतमा तीर्थयात्रा जाने नेपाली भिक्षु श्रामणेरहरूलाई सीमा क्षेत्रमा राहदानीको व्यवस्था गरिदिनु हुन्थ्यो । गण विहारसँग धेरै नजिक उहाँ उपासकले बेलाबखतमा सम्पादन, अनुवाद पुस्तक एवं धार्मिक लेख रचना गरी द वटा पुस्तक प्रकाशित गर्नुभएको छ ।

यसरी नै गत भाद्र २४ का दिन निधन हुनुभएका उपासक कुञ्जबहादुर रंजित २००१ सालमा राणा शासकहरूले भिक्षु श्रामणेरहरूलाई देश निकाला गरेको समयमा उहाँहरूसँगै धुरु धुरु रोई थानकोटको चन्द्रांगिरी सम्म पुरोका थिए । वहाँले नेपाल भाषा, शिक्षा क्षेत्र, पद्मसुगन्ध विहार निर्माण, ध्यान भावना तथा संघाराम भिक्षु तालीम केन्द्र सञ्चालित अवस्थामा धेरै वर्ष पठन पाठन गर्नुभएको थियो । गत ७ कार्तिकका दिन निधन हुनुभएका उपासक भाइकाजि रंजितको आनन्दकुटी विहार, दायक सभा, पद्मसुगन्ध विहार निर्माण तथा विपश्यना ध्यान भावनाको क्षेत्रमा ठूलो योगदान रहेको छ भने १५ मसिरका दिन निधन हुनुभएका उपासक पवित्र बहादुर वज्राचार्यको युवक बौद्ध मण्डलको स्थापना, गुला धर्म देशना, शाक्यसिंह विहार, मणिमण्डप विहारको निर्माण तथा त्रिपिटक अनुवाद ग्रन्थ प्रकाशन एवं वीरपूर्ण पुस्तकालय आदिको विकासमा योगदान रहेको थियो ।

२०५१ को धर्मप्रदीप वार्षिक पत्रिकाका सम्पादक भिक्षु कोण्डन्यले अनुभवी - क्रियाशील प्रव्रजित (भिक्षु अनागारिका) हरूलाई तीनवटा प्रश्न र विहार तथा बौद्ध संस्थाहरूको प्रतिनिधिका रूपमा सम्बन्धित व्यक्तिहरूसित दुईवटा प्रश्न विचार सर्वेक्षण एवं संकलनको रूपमा "कसले के भने एकै प्रश्नमा अनेक जवाफ" शीर्षक राखी प्रकाशित गरेको थियो । संयोगको अवसर

**जताबाट हावा बहेको छ उतातिर फूयाँकदा धूलो आफैतिर आउने भै निर्वोषी, शुद्ध,
क्लेशरहित पुरुषलाई गरेको दोषारोपणको प्रतिफल आफैलाई पर्न आउँछ । - बुद्ध**

पारी दिवंगत त्रय उपासकहरू कुञ्जबहादुर, भाइकाजि तथा राजभाइको विचार मात्र यहाँहरू समक्ष सामार प्रस्तुत गरिन्छ ।

थेरवाद बुद्धधर्मलाई अधि बढाउँदै लान तत्काल कस्तो कदम चाल्नु पर्ला बताइ दिनु हुन्छ कि ?

श्री भाइकाजी रंजित (आनन्द कुटी, स्वयम्भू) : विद्वान् उपासकहरू तथा विदुषी उपासिकाहरू पनि अब आफूले सक्दो भ्याएसम्म टोल-टोलमा गई प्रचार कार्यमा लाग्नु पर्छ । भन्ते, अनागारिकाहरूमा अध्ययन पर्याप्त भएपनि व्यवहारिक ज्ञानको कमी देखिन्छ । दुवै पक्ष मिलेर अधि बढनु नै विकासतिर लम्कनु हो ।

श्री कुञ्जबहादुर रंजित (पद्म सुगन्ध, मजिपात) : प्रथमतः बौद्धहरूमा एकता हुनुपर्दछ । एकत्रित बलले मात्र सरकारी संचार माध्यमले अझालेको धार्मिक प्रचार-प्रसार असमानतालाई रोकिन सकिन्छ ।

अर्कोकुरा - हामी अन्य संस्कार त्यागेर थेरवाद संस्कार अनुरूप अधि बढाउँ । तर समाजसित मेल हुन गाहो भो । फेरि यता भिक्षुहरूबाट पनि उचित सहयोग नपाउँदा त यता जाउँ कि उता जाउँ जस्तो आधारहीन महशूस गर्न बाध्य छौ ।

श्री राजभाई वज्राचार्य (श्रीशाक्यसि, पाटन) : हाम्रो भिक्षु संघ धेरै कमजोर छ । अहिले संख्यात्मक एवं गुणात्मक अभिवृद्धि गर्नु पर्ने देखिन्छ र गृहस्थीहरूले तन, मन र धनले सपोर्ट गर्नु पर्छ । पत्रिका आदि प्रकाशन गर्नु राम्रो हो तर यतिले मात्र पुग्दैन, बेला-बेलामा अस्थायी श्रामणेर (भिक्षु) बनाउने र वन्न प्रेरणा दिनुपर्छ, ताकि उनीहरूले प्रब्रजितहरूको भित्री समस्या बुझेस् । बुद्धधर्म कितावमा पढेर होइन व्यवहारमा उताउँ लान सक्नुपर्छ ।

प्रव्रजित जीवन बिताइरहेकाहरूका सम्बन्धमा केही भन्नु छ कि ?

श्री भाइकाजी रंजित (काठमाडौं) : भन्ते-अनागारिकाहरू पठन-पाठन अनुरूप लोककल्याण कार्यमा लाग्नु पर्छ । अब विशेषगरी नेपाली भाषामा प्रचार गर्नु

पर्ने हुँदा वहाँहरूले नेपाली भाषा सिक्नु जरुरी देखिन्छ । सम्पूर्ण विहार एकजूट हुन नसके पनि एउटै विहारमा बस्नेहरू मिल्नु पर्छ । प्राप्त वस्तु विहारकै सामूहिक सम्पत्ति सरह गरी कोष खडा गरिनु पर्छ । त्यसै कोषले सानाहरूलाई पढाएमा ठूलो टेवा हुन्छ ।

महास्थविर भन्तेहरूले साना भिक्षुहरूलाई राम्रो व्यवहार गर्नुपर्छ । हामी ठूला हौ भनी होच्याउने स्वभाव यो नराम्रो पक्ष हो । त्यस्तै उपासकोपासिकाहरूले भन्तेहरूको 'आवश्यकतालाई वेवास्ता गरी खाली आलोचना मात्रै गरी राख्नु यो पनि राम्रो पक्ष होइन ।'

श्री कुञ्जबहादुर रंजित (काठमाडौं) : हामी आफ्नो मनलाई आनन्दित पार्न विहारतिर जान्छौ । तर भन्ते-अनागारिकाहरूको शील, विनय र व्यवहारमा कमजोरी देख्दा हाम्रो हृदय रुन्छ, दिल दुख्छ । साथै बाह्य समाजमा हामीलाई नमज्जा लाग्ने गरी उपहासपूर्ण तवरले गिज्याउँछन् । त्यस्तै वहाँहरू आज विलासीतर्फ उन्मुख देखिन्छन् । हुनत यो गरीबलाई ठीक नभए पनि धनी वर्गलाई ठीकै लाग्ला । विशेषतः वहाँहरू एउटै विहारमा गृहस्थ रूपले (स्थायी) नभई घुमक्कड रूपले विहार-विहार चहार्नु राम्रो होला कि !

श्री राजभाई वज्राचार्य (पाटन) : वहाँहरूमा धेरैको अगाध श्रद्धा छ तर श्रद्धा विलाएर नजाओस् - भन्ने मेरो ईच्छा-आकांक्षा रहेको छ । गृह त्यागीहरूमा मैत्री सगहत चित्त हुनु आवश्यक छ । वहाँहरू वन्दनीय, स्वच्छ-पवित्र मानिनुहोनेहरूले आइमाई/पुरुषको प्रश्नबाट दूर हुन सक्नु राम्रो कुरा हुने छ ।

त्यस्तै हामीमा एकताको भाव श्रृजना गर्नु पर्यो । एउटा-एउटा विहारमा आ-आफै ताल भई विभेद नीति हुनु भएन । प्रब्रजितहरूको निम्ति सामूहिक कोष खडा गर्नेतर्फ भिक्षुसंघले सोच्नुपर्छ, ताकि आपद-विपद् आइप्रेरोको बेला कसैको भरोसा खोज्न नपरोस् । त्यसरी नै हामी उपासकोपासिकाहरू र भन्ते-अनागारिकाहरू बीच आपसि परस्पर-मेलमिलापको सम्बन्ध रही रहनु फलदायी हुनेछ ।

(श्रोत : धर्म-प्रदीप वर्ष ३/३,

नान-नन्दी द्वारा २८ अक्टोबर

(द्यवः च्वसू)

महाबौद्ध म्हसिका

स्वयम्भूइ च्वंगु, अनन्तपुर, प्रतापुर, ख्वपथा न्यातपौ देगः ५५ फःयाया लायकु अले नेपा: दुने च्वंगु मे मेगु देगः त मध्ये यलयच्वंगु महाबौद्ध देगःया थःगु हे मौलिकता दु ।

ता, व ल्वहं जक छ्यला तःगु थुगु देगः विश्वय् हे विस्कं म्हसिका विया च्वंगु दु । नेपा: वइपि पर्यटकतयसं नेपा: देय्या पुलां पुलांगु कलाकृतियात च्वच्छःगु दु । उकी मध्ये यलया ओकुबहालय् च्वंगु थ्व शिखर शैलीया महाबौद्ध देगः पं. अभयराज शाक्यया श्रम, सीप व कलाया अनुपम नमूना खः ।

बुद्धगयाय् च्वंगु महाबौद्ध चैत्य खना अतिकं प्रभावित जुया पं. अभयराज ने.सं. ६८५ अर्थात थनिं प्यसः दं ति न्ह्यः थुगु देगः दयकेगु शुरु याना विज्यात । वयकलं शुरु याना विज्यागु, थ्व देगः पूवने न्त्यः हे वयक परलोक जुया विज्यात । वयकलं शुरु याना विज्यागु ज्या, वयकया छ्य जीवराज पाखे पूवका विज्यात । थुकथं देगः पूवकेत स्वंगु पुस्ता अर्थात स्वीखुदं वित ।

मल्लकालय् निर्माण जूगु पूर्वाभिमुख थूगु देगःया विशेषता धैगु, खुगु तल्ला च्वय् तक थां वने ज्यू ।

- देगःयागु न्हापांयागु तल्लाय् पूर्व पाखे स्वया च्वंम्ह शाक्य मुनि बुद्ध विराजमान जयाच्वंगु दु ।
- निर्गुगु तल्लाय् हयांगु वर्णयाम्ह अमिताभ बुद्धया मूर्ति दु ।
- देगःया स्वंगुगु तल्लाय् स्वयम्भू चैत्य व प्यंगुगु तल्लाय् धर्मधातु मण्डल नीस्वनातःगु दु ।
- न्यागुगु तल्लाय् वज्रधातु मण्डल व खुगूगु तल्लाय् शुन्य निरन्जन चैत्य दु ।

देगःया दुने जक मखु देगःया पिने न द्वलद्व, बुद्धया मूर्ति तया देगःयात अलकृत यानातःगु दु ।

थजागु महान कलाकृति अले राष्ट्रिय गौरव जाया च्वंगु देगःयात संरक्षणया लागी ८० रोपनी वं आयस्थाया रूपे, अक्षयकोष तया थकल । देगः दयके सिधःगु लसताय् प्यन्हु तक, फःफः धायेक उत्सव याना ने.सं. ७२१ आपाढ शुकल सप्तमी खुन्हु जुजु शिव सिंह मल्ल विज्याका प्रतिप्ता कार्य सम्पन्न जुल ।

वयकपिन्सं भतिचा हे लोभ मयासे नेपा:या प्रसिद्धगु बुंगद्यःयागु रथ जात्राया निति लुँया विमान, लुँस्वाँ-पौ दयेका लुँस्वाँ गुठी नीस्वना व्युगु जुल ।

थुकथं कलाकृतिं जायाच्वंगु महाबौद्ध देगः वि.सं. १९९० सालया महाभूम्पं याना, देगःयागु कःसिमोलं च्वययागु फुककं भाग दुनावना ऐतिहासिक महत्त्व जायाच्वंगु, थुगु देगःयात न्हनामवंकेत उबलयेया, कुशल कलाकारपि पंचज्योति, मानज्योति, बुद्धनरसिंह, देवराज शाक्य व स्थानीय मनूतयगु रवहाली कया, महाबौद्ध देगः ने.सं. १०५८ अक्षयतृतीया खुन्हु जिर्णोद्वार यात । देवराज व बुद्धनर सिंहपिन्सं, थःगु हे वुँ वर तया स्वद्व दाँ सरकारयाके त्यासा कया थ्व ज्या: न्ह्याकूगु खः । देगः दयेके सिधयेका राणा प्रधानमन्त्री जुद्ध शमशेरया ल्हातं उद्घाटन जुल । जुद्ध शमशेरं न्हापा: गथे खः अथे हे देगः दुरुस्त जुइक दयेकातःगु खना अतिकं हे प्रशन्न जुया त्यासा कया तःगु स्वद्व दाँ मिनाहा याना विल । थुकथं देगःयागु जिर्णोद्वार जुल ।

थथे हे इतिहासं जायाच्वंगु अले आपालं कुशल कलाकार पिनिगु हि-चःतिं हायेका तःगु देगः यलया महाबौद्ध देगः खः ।

■ इजनी शाक्य, महाबौद्ध, ओकुबहाल

अतुलनीय टिकाउ द आदामदायी सुविधाका साथ Jialing को पटम्पटागत पावटको आश्चर्यजनक संगम ।

आजैदेखि Jialing हाँकन शुल्क गर्नुहोस् ए बाँकी अन्य बाइकहरूमध्दा तपाईलाई धेउ अगाडि

यसले पुऱ्याएको महशुल्क गर्नुहोस् ।

Sugar Trading Company P. Ltd.

Jialing Complex, Basundhara, Ring Road Kathmandu, Nepal

Tel : 353136, 355365, Fax : 977-1-355348, E-mail : sujgan@mos.com.np

Tripureshwor Showroom, Tel : 249503

माँ - भाय्

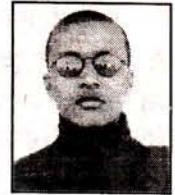
(थुगु च्वसू अमेरिकाया नेवा: मुना पासा पुचः पात्वे
न्ह्याकूगु निबन्ध कासाय् न्हापालागु च्वसू खः - सं..)

ल्हातं च्वया वा ल्हाना थःगु दुनुगःया खँ मेपिनिगु न्ह्यःने प्रस्तुत यायेगु वा मेपिनिगु मनया भाव सीकेगु छ्गू माध्यम खः - भाषा । उकिं भाषा ध्यागु हे छ्गू सञ्चारया माध्यम खः । भाषा निगू कथंयागु दु । छ्गू मौखिक व मेगु लिखित । ल्हाना दुनुगःया खँ स्पष्ट यायेगु, विचाः आदान प्रदान यायेगु मौखिक भाषा खःसा च्वया दुनुगःया खँ स्पष्ट यायेगु, विचाः आदान प्रदान यायेगु लिखित भाषा खः । भाषा छ्गू प्राण खः, साहित्य अले संस्कृतिया न्हायकं खः । थःत थम्हं स्वयेगु दापु खः । गन मनूतयगु समाज दै अन भाषा दइ । भाषा मदुगु खःसा शायद सञ्चार दैमखु जुइ, विज्ञान, धर्म, व्यापार, सरकार, कला, साहित्य, मनोविज्ञान छुं हे दैमखु । अले विश्व थौयागु अवस्थाय शायद मध्यनिगु जुइ ।

इतिहासया पाना पुइका स्वयेगु खःसा भाषाया विकास थुवले जुल धका किटान याना तःगु उल्लेख मदु । तर भाषाया विकास मजुनिवले मनूतयसं किपाया माध्यमं मनोभाव व्यक्त याइगु खः । समयया चक्र लिसे-लिसे तु भाषाया विकास जुजुं वंगु खः । थाय् समय अनुसारं विभिन्न समय विभिन्न भाषा नं पाना वंगु दु । उकिं थौकन्हेया खंल्हायेगु खःसा विश्वय् असंख्य भाषा दु ।

भाषाया थःगु हे जीवन चक्र दु । थःगु हे नियम दु । गथे मनू, पशु, सिमा आदि सिना वनी अथेहे भाषा नं सिना वँ यदि व भाषाभाषी थःगु भाषाय् माँछि मलजल मबिल धा:सा । भाषाया आयु व भाय् ल्हाइपिनिगु झुकावय् निर्भर जुइ । अथेहे तुं सरकारं विडगु मान्यताय्, शिक्षण संस्थां विडगु मान्यताय् निर्भर जुइ । थ्व संसारय् मनू जुया जन्म कायेवं वयात न्हापां निता खँ नि मदयेकं मगा: व खः नसा व भाषा । खला मनू म्वायत नसा मदेकं मगा: वहे नसा नं जन्म विडम्ह माम नं मचायात मख्येकं नकी मखु । सुं मचा निता कारण छवइ, छता

आनन्दभूमि

■ खेमिक श्रामणेर, विश्वविद्यालय

नये पित्यातकि व मेता म्हय् सुख मन्त कि । ख्वयेगु नं छ्गू भाषा खः, गुगु भाषा ध्व संसारय् दक्व मनूतयसं व हे तालं ल्हाइगु याइ । थुकथं भाषा ध्यागु जीवनय मदयेकं मगा:गु वस्तु धा:सां ज्यू ।

गुगु भाषां भीसं मांयागु कोखं वा दुरु त्वत्वं सयेका वयागु खः । गुगु भाषा थःगु जाति, समाज, परिवार ल्हाइगु खः, उगु हे भाषायात भीसं माँभाय् धायेगु याइ । माँ भाय् उगु भाषा खः गुकी मचां न्हापालाक विभिन्न ज्ञान काइगु खः । माँभाय् उगु भाषा खः, गुगु भाषा थःगु जातियात मेपिनिगु न्ह्यःने म्हसिका विड, थःगु पहिचान व परिचय मेपिनि न्ह्यःने प्रस्तुत याइ । छम्ह मनुखं थः माँ अबुयात गुलि सत्कार, सम्मान याइगु खः उलि हे वं थःगु माँभाय् यात नं सम्मान, आदर, भक्तिभाव, झुकाव तये हे मा: यदि थःगु अस्तित्व लोप जुइके मखु धैगु खःसा । छम्ह मनुखं थः कलायात ययेका कलायात हे सर्वस्व भा:पिया थःत जन्म व्यूम्ह माँयात निकति तायेका थः माँयात हेपय् याना लाकमं च्वायेगु यात धा:सा उम्ह मनूया गति गुबले हे भिनि मखु । अथेहे मेमेगु भाय् हे थःगु जीवनया मू आधार दयेका थःगु माँभाय् यात कुखिनिपिनिगु गति भिनि मखु । उकिं माँभाय् यात सकसिनं रक्षा याये हे मा: । माँभाय् या द्रोह मातृद्रोह यायेगु बराबर खः ।

विश्वया न्यंकन मनूतयगु थःथःगु हे माँभाय् अवश्यमेव दया हे च्वनी । माँभाय् या रूपय् विश्वय दक्ले यक्व ल्हाइगु भाय् खः चिनियाँ भाय् । जि छम्ह नेवा:या मचा जूगुलि जिगु माँभाय् नेपाल भाषा खः । गुगुनं प्रकारया शिक्षा विडित, जनचेतना थनेत मनूतयगु भावना परिवर्तन यायेत गुलि माँभाषां ग्वाहालि याइगु खः उलि ग्वाहालि मेगु गुगुनं भाषां याये फैमखु ।

गुण जातिया अस्तित्व हे वया माँभाय् व संस्कृति खः। भाषा समुदायं भाषायात थमकायकं भाय् म्वाइ मखु, जाति ल्यनी मखु, संस्कृति नहना वनी। गुगुनं देया विभिन्न जातिय भाषा व देया गौरवमय रत्न सम्पदा खः। थःगु हे ल्हाः, तुति खः। गुगु सरकारं थःगु देया सम्पूर्ण जनताया भाषा संस्कृति पाच्चिइ, सुरक्षा व सम्बर्द्धन याइ, सम्मान व्यवहार याइ, सम्मान बिइ वहे धात्येंगु जनप्रिय प्रजातान्त्रिक सरकार जुइ। थव जनताया थःगु अभिव्यक्तिया जन्मसिद्ध अधिकारया रक्षा व सम्मान देया राष्ट्रिय भावना व एकता दना वडगु आधारशीला खः।

“गुम्हसिके राष्ट्रियताया भाव जागृत जू, गुम्हसे जातियताया महत्वयात म्हस्यू, गुम्हसे एकताया जादूयात म्हस्यू व थःगु भतिचा सासः दतले थःमाँ भाय्यात त्याग याये फैमखु, गुबले नं मेपिनिगु भाय्यात थःगु भाय् नालि मखु।” आचार्य महावीर प्रसादया माँभाय् प्रति दुगु थव धापू न माँभाय्या महत्वयात क्यना च्वंगु दु। माँभाय् शुद्ध ल्हाइपि, च्वइपि मनूया आचाः विचाः न उलि हे शुद्ध जुया परिमार्जित जुयावनी। माँभाय् व साहित्यया प्रचार व प्रसार जुये फइगुलिं हे समाज नं विकसित जये फइ। देया उन्नतिया लागि माँभाय् ल्हाये मखु धयागु खःसा भीगु दे समाज मेपिनिसिवे तसकं लिपा लाइ।

संसारया तःतद्यंपि पण्डितपिन्सं थः माँभाय्या महत्व सिइका उकिया संरक्षण व सम्बर्द्धन यायेगुली जोड बिइगु या। बुद्ध थें जाःम्ह महापुरुषं तकनं माँभाय्यात महत्व बिया विज्याःगु दु। थःगु उपदेशयात प्रचार यायेया निति वसपोलं स्थानीय भाषा ल्यया विज्यात अले थः शिष्यपिन्त नं अथे हे स्थानीय भाषा उपदेश यायेत धया विज्यात। स्थानीय भाषा हे माँ भाय् खः।

भी देया विभिन्न जातिं थःथःगु हे माँभाय् छ्यला च्वंगु दु। उकी मध्ये नं मुक्कं जनसंख्याया जम्मा ३.७३% जक नेपाल भाषायात माँभाय्या रूपये छ्यलीपि दु। उकिं थुगु आधारय धाय्गु खःसा नेपाल भाषा माँभाय्या रूपये छ्यलीपि कम हे जक दु। थुगु हे अवस्था मेमेगु भाषाय् नं दु। थथे जुगुया मुख्य कारण हे

मेमेगु भाषां अनया मनूतयगु विच्य थाय् काःगुलिं खः।

नेवा: तय् स्कूलय, छ्यें नेवा: भासं व्वनेगु म्ह जुया बिउगुलिं नेवा: तय् थः माँभाय् नेवा: भासं च्वयेगु व खँल्हायेगु म्हो जुजुं वनाच्वन। आ: थौकन्हय ला नेवा: भाय् माँभाय् धाइपि व नेवा: जुया नेवा: नापं खँ ल्हायेवलय नेवा: भासं हे खँ ल्हायेमा: धका भाषण विइपि तःतदंगु ओहदाय थ्यपि व तःमिपि नेवा: तयसं न नेवा: शब्द छ्यला खँ मल्हासे थः छ्येया मस्तयू नेवा: भासं खँ ल्हाकेगु मयासे थःगु भाय्यात म्हो यायां यंकेगु ज्या जुयाच्वन। नेवा: तसे थःगु भासं च्वयेगु, व्वनेगु, स्यनेगु कुतः यायेगु, याकेगु मयाकेगु खःसा थुगु नेवा: भाय् ‘बी निभा’ थें जुइन धका धाःसा छुं फरक जुइ मखु।

थौयागु परिवेशय माँ भाय् थकायेत संरक्षण व विकास यायेत जनजातिपिसं छ्यगु गतिलाःगु पला न्त्याके माःगु खने दु। थुकिया लागि इमिसं पाठ्यक्रमय माँभाय् व्वने दैकथंयागु वातावरण दयेका बीगु, थःगु माँभास आखः स्यनेगु व व्वनेगु वातावरण दयेका बीगु, थःगु माँभासं आखः स्यनेगु यायेत माँभासं पिहाँ वयाच्वंगु सफू, पत्रपत्रिका न्याना व्वनेगु, थःगु समाजय थःगु माँभाय् छ्यलेगु, थःगु माँभाय्या लिपि दया च्वंगु दुसा उकिया संरक्षण यायेगु आदि यायेहे माः। भाषाया सम्बन्धय फिपि चाइनिज, जापानिज, फ्रेन्च नागरिकत थें कट्टर जुइमा। थुगु हे कारण इमिगु भाषा न्हियान्हिथ विकास व विस्तार जुया विश्वया न्यंकनं फैले जुयावयाच्वंगु खः। न्हापां थःगु माँभाय् पूरा ज्ञान दयेकेमा अलै तिनि मेगु भाय् सयेकेगु उचित जुइ छ्याय् धाःसा माँभाय् धयागु अमूल्य हिरा खः गुगु विना भीगु अस्तित्व अन्धकारमय जुइ।

विश्वया गुगु नं सभ्यता ल्यंका तयेगु खःसा अनया संस्कृति, परम्परा, धर्म, रीतिरिवाज व चालचलनयात संरक्षण व सम्बर्द्धन यायेमा। तर थव खँ न सिइके माःकि थुपि बस्तुतयगु संरक्षण उवले जुइ गुबले माँभाय्या संरक्षण जुइ। “भाषा म्वाःसा जाति म्वाइ” धैगु सिद्धिदास महाजुया धापू न्त्याबले लुमके बहःजू। उकिं हे जक फुककासिगु कल्याण जुइ मखुसा छु जुइगु खः व भविष्य हे भीत कनीतिनि।

श्री स्वयम्भू महाचैत्य

■ स्वयम्भू राज शाक्य

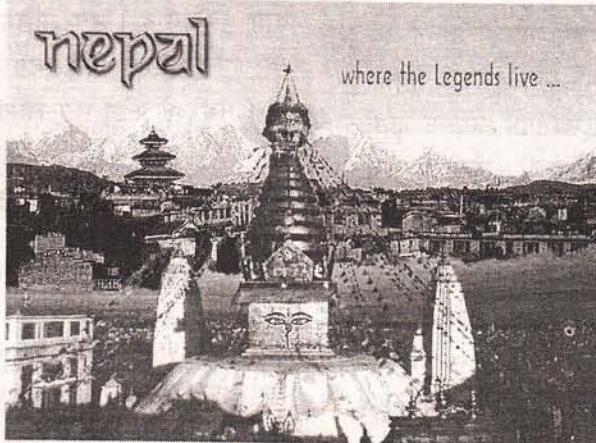
- दीपावली पुस्तकालय

ये देया गोपुच्छ पर्वतस विराजित श्री स्वयम्भू महाचैत्य भी नेपाल मितय छ्यों धस्ताका च्वनेत दुगु छ्यगू उत्कृष्ट बौद्ध वास्तुकलाया रूपय भीसं म्हसीका वयाच्वनागु दु। स्वयम्भू महाचैत्य नेपाल मितय सं जक मखुसे विश्वं हे श्रद्धा, भक्ति तया दर्शन पूजन याना वयाच्वंगु छ्यगू पवित्र तीर्थ स्थल खः। थुगु महाचैत्य नेपाल या गौरवमय इतिहासय नेपाल दे प्राचीन कालनिसे हे बुद्ध धर्मया धिसिलागु जग जुया च्वने धुकूगू धैगु खँय दसू जुयाच्वंगु दु।

बुद्ध धर्मया मूल उद्देश्य धैगु हे दुःख मुक्त जुइगु व बुद्धत्व प्राप्त यायेगु खः। थुजागु ज्ञानया रूपय वसपोल सम्यक सम्बुद्ध तथागत कनाविज्यागु धर्म व धर्मधातु मण्डलया प्रतीक कथं श्री स्वयम्भू ज्योतिरूप प्रादुर्भाव जूगुलि श्री स्वयम्भूया महत्त्व थ्वीकेगु लाभदायी खँ जुइ।

थुगु स्थल थुकिया कारणं न अतिकं पूजनिय जू कि नेपाल मण्डलया उत्पत्ति व सभ्यता विकासया इतिहास लिसे थुगु महाचैत्यया स्वापू दयाच्वंगु जुल। पौराणिक कालय थुगु उपत्यका नागदहः जुयाच्वंगु अवस्थाय विपश्ची तथागतं छग्व पलेसकिपु पिना विज्यागु अले उगु पुं सहस्र दल दुगु दिव्य पलेस्वाँ प्रकट जुया उगु दिव्य पलेस्वाँया द्योने स्वयम्भू ज्योतिरूप प्रकट जूगु अले इलय-व्यलय अनेक थाय थासं अनेक बुद्ध वोधिसत्वपि व विद्वानपि दर्शन यायेया नितिं विज्यागु इवलय महाचीनं श्री मञ्जुश्री नं विज्यागु जुल। वसपोल थुगु मनोरम दहयात छ्यगू रमणीय देया परिकल्पना यासें लःछ्वना

मानव सभ्यता स्थापित याना विज्यात धैगु स्वयम्भू पुराणय उल्लेख जुयाच्वंगु दु। गौड देशया जुजु प्रचण्डदेवं नं श्री स्वयम्भू ज्योतिरूपया दर्शन याविज्याना लिपा शान्तिकराचार्यया नामं प्रसिद्ध जुल। वसपोलं हे स्वयम्भू ज्योतिरूपयात स्वयम्भू महाचैत्यय परिणत याना विज्यागु धैगु नं उल्लेख जुयाच्वंगु दु।

थुगु स्वयम्भू महाचैत्ययात प्राचीन कालनिसे जुजुपि, श्रद्धालुपि पाखे नं इलय व्यलय संरक्षण संवर्द्धन जुजु थैतकया स्थितिइ थ्यंगु जुल। जुजु मानदेव, अंशुवर्मा आदि लिच्छवि जुजुपिन्सं नं थुगु स्थलयात जिर्णाद्वार यानातःगु अन अवस्थित अभिलेखत पाखे सिइ दु। अथेहे १४ औं शताब्दीइ सुल्तान समसुदीनया अमानवीय आकमणं न आपाल क्षीति जूगु स्वयम्भूयात १२ दैं लिपा कान्तिपुराया महापात्र राजहर्ष भल्लोकं जिर्णाद्वारया यागु जुल। मल्ल कालय जुजु प्रताप मल्लं नं जिर्णाद्वारया नापं आपालं धर्मकीर्तिं तया वनातःगु आतकनं भीगु न्हयोने ल्यना हे च्वंगु दनि। गथेकि महाचैत्यया गजू चैत्य न्हयोनेसं च्वंगु विशाल बज्र सहित धर्मधातु मण्डल, अनं शिखर शैलीयागु अनन्तपुर व प्रतापपुर आदि। थुलि जक मखु मल्ल कालया अन्तिम जुजु जय प्रकाश मल्लं नं श्री स्वयम्भू जिर्णाद्वारये धका संकल्प यानातःगु बखतय शाह जुजु पृथ्वी नारायण शाह नं नेपाल मण्डल त्याका

काल । तर शाह जुजु पृथ्वी नारायण शाहं नं स्वयम्भू प्रति श्रद्धा वंका उगु जिर्णोद्वार ज्या पूवंकूगु जुल । छगू न्हयइपुगु खँ, उगु महाचैत्य जिर्णोद्वार ज्या याः बले यसी नं ह्यूगु खः, गुगु यसी पृथ्वी नारायण शाहं नं नुवाकोटं निसें कुविका हःगु खः । अथे हे थौतक नं जुजु निसें प्रजापिसं तक नं उतिकं हे श्रद्धां थुगु क्षेत्रयात् संरक्षण याना वयाच्वंगु दु ।

स्वयम्भूया वास्तुकला व जवंखवंया वस्तु स्थितियात् विचाः याना स्वयेवले थुगु क्षेत्र बौद्ध कला संस्कृतिया खुल्ला संग्रहालय हे जुयाच्वंगु दु । स्तूपया गोल वेदिकाया घोने तरवःगु गुम्बज उठय् जुया उकिसं चतुर्वृह्म विहारया प्रतीक स्वरूप प्यंगु दिशास स्वयाच्वंगु मिखा अंकित हर्मिका, उकिइ घोने तोरणाकृति सहित त्रयोदश चक्रावली व सुवर्ण छत्र सहित गजू दया च्वंगु थुगु महाचैत्य स्तूप वास्तुकलाया अनुपम नमूना जुयाच्वंगु दु । अथे हे महाचैत्यया छचाःख्यरं ध्यानी पञ्चबुद्धिं विज्याकातःगु दु ।

१. मध्य दिशास बोध्याङ्ग मुद्राय् वैरोचन,
२. पूर्व दिशास भू स्पर्श मुद्राय् अक्षोभ्य,
३. दक्षिण दिशास वरद मुद्राय् रत्न सम्भव,
४. पश्चिम दिशास ध्यान मुद्राय् अमिताभ
५. उत्तर दिशास अभय मुद्राय् अमोघसिद्धि

वसपोलपिनि शक्तिपिं वज्रधात्वेश्वरी, लोचनी, मामकी, पाण्डूरा व आर्यतारापि नं विज्याकातःगु दु । महाचैत्यया त्रिवेदिकाया दबवसिबे कवय् च्वंगु वेदिकायात् कामधातु, अनं च्वययागु वेदिकायात् रूपधातु व अनं च्वययागु मेगु वेदिकायात् आरूप्यधातुया प्रतीक कथं कयातःगु दु । चीभाःगवःया च्वसं हर्मिकाया प्यख्यरसं मिखा कंकातःगु प्राणीपिनिगु हितसुखया निति शून्यता महाकरुणा प्रज्ञोपायया दृष्टि अवलोकन याना च्वगुया प्रतीक खः । अथे हे मिखाया दध्वी च्वंगु प्रश्न चिन्ह थे अंकित यानातःगुयात् तथागतपि समाधिइ च्वनीबलय् जक खनेदइगु दिव्य “गभाष्टि मालारश्मि” धाई । थुकिया

च्वसं च्वंगु तोरणाकृतिइ पञ्चबुद्धया पञ्चकूल व चिं अंकित जुयाच्वंगु दुसा थुकिया च्वसं च्वंगु त्रयोदश चक्रवलीयात् अनुत्तर सम्यक् कसमवोधि ज्ञान प्राप्तिया निमित्त क्रमशः लाभ यायेगु योग भूमि व समाधि भूमिया रूपय् मानय् याना वयाच्वंगु दु । महाचैत्यया उत्तर-पश्चिम कुनाय् हारती अजिमाया तले शैलीया देगः छग्व नं दु । वसपोल हारती अजिमाया महिमा नं न्ह्यथने बहःगु “शाक्यमुनि बुद्ध गोपुच्छ पर्वतस विज्याना धर्म देशना याना च्वंबले हारती यक्षिणी नं यागु प्रार्थना कथं वसपोलयात् महाचैत्यया धर्मपालिका कथं हारती वज्रयक्षिणी धका विज्याकातःगु खः । गुम्हेसित भीसं थौतक हारती अजिमाया नामं विशेष पूजा भाव याना वया च्वनागु दु । उगु अजिमा देगःया जवय् पूर्व पाखे स्वःगु निगु तल्ला दुगु स्वयम्भू बही नं दु । महाचैत्य थासं मञ्जुश्री वनेगु लङ्घ रहस्यमयगु शान्तिपुर गुफा दु । थुगु क्षेत्रय् ईलय् व्यलय् निर्माण जूगु थी थी देव देवीया मूर्ति एवं चैत्यत यत्रतत्र खनेदु । मञ्जुश्री देगःया उत्तर पूर्वया कुनापाखे च्वंगु छग्व चैत्ययात् पुलास्यंगु धका पूजा याना वयाच्वंगु दु ।

ध्वसपोल स्वयम्भू दर्शनयात् नेपाःमिपिन्सं प्रत्येक कर्मकाण्ड व सांस्कृतिक कृयाकलापया आधारया रूपय् कया वयाच्वंगु दु । थ्व हे सांस्कृतिक महत्वया कारणं निह्या न्हिथं श्री स्वयम्भू महाचैत्यया दर्शन यायेत आपालं श्रद्धालु भक्तजनपिनिगु भीड लगे जुइ, अझ विशेष कथं गुल्ला व थी थी नखःचखःया दिनय् विशेष पूजा आजा याइ । नेपाल मण्डलया बौद्ध संस्कृतिइ ततःधंगु धर्मया ज्या याइबले छेँया लुखाफुसय् पञ्चबुद्धांकित याना च्वकेगु चलन दु । थुकिया अर्थ उच्चकोटि दर्शनया प्रतिनिधित्व यानाच्वंपि श्री स्वयम्भू पञ्चबुद्धयात् दुहाँवक्वपति पिहाँवक्वपति क्वच्छुना वन्दना याःगु कथं जुल । नेपालय गुलि नं बहाः, बही कचाबहाःत दु, उगु फुक्क विहारया क्वापाःद्यःया न्ह्यःने श्री स्वयम्भूया प्रतिरूप कथं पञ्चबुद्धात्मक चैत्य छग्व स्थापना यानातःगु दई । लिसें विहारया छत्रं कूजु आजुपिन्सं नं पञ्चबुद्धात्मक

तपुलिं पुया बौद्ध संस्कृतिइ स्वयम्भूया महत्व क्यना वयाच्चंगु दु । जुजु नरेन्द्र देवं नं वुगच्यःया रथय् दक्षिणे च्वय् धकिंबाय्म्वलय् स्वयम्भू भगवान् विज्याका थकूगु जुल । अथे हे प्रत्येक फिनिदँया पौष मसान्त खुन्हु सम्प्रक महापूजा नं न्त्याना वयाच्चंगु दु । गुकिइ पञ्चबुद्धांकित श्री स्वयम्भू महाचैत्ययात सकल देव देवीपिनिगु दक्षिणे च्वय् तया पूजा याइ । अभ थुकिइ जुजु समेतया उपस्थिति दयेमाःगु प्रावधान दयाच्चंगु दु । श्री स्वयम्भूयात बौद्धत लिसें शैवमार्गीपिन्सं नं उतिकं हे श्रद्धा याना वयाच्चंगु दु । गथेकि पशुपति महाद्यःयात मुखाष्टमी कुन्हु श्री पञ्चबुद्धया मुखलं पुइका थौतकं स्वयम्भूया सम्मान याना वयाच्चंगु दनि । अथेहे भुइजःसिइ नारायणद्यःया मुकुटय् नं अक्षोभ्य बुद्ध अंकित यानातःगु दु । स्वयम्भू दर्शनया थ्व हे आदर्शयात नाला यलया जुजु सिद्धिनरसिंह मल्लं नं थःगु लाय्कूया न्ह्योने दय्कूगु कृष्ण देगःलय् कृष्ण मूर्तिया च्वसं शिवलिङ्ग व उकिया च्वसं चैत्य स्थापना यानातःगु दु ।

थुगु धरोहर नेपाःया वैभव जक मजुल आः । थुकिया महत्व थ्वीका विश्वया हे सम्पदा खः धका सन् १९७९ स थुगु स्वयम्भू क्षेत्रयात नं विश्व सम्पदा सूचीइ दुथ्याकूगु जुल । थौकन्हे भीगु देय्या गौरवमय कीर्ति, कलात्मक वस्तु एवं पुरातात्विक सम्पत्ति, ऐतिहासिक सामग्री अभिलेखत चायकं मचायकं तना वनाच्चंगु दु । भीसं थुकियात जरेना यायेमाःगु तसकं हथाय् जुइ धुकूगु दु ।

स्वयम्भू क्षेत्रय् विभिन्न प्रकारया गुम्बात, स्कूल, छेत इत्यादि विभिन्न इलय् निर्माण जुया वयाच्चंगु दु । थुजाःगु न्हू-न्हूगु निर्माण ज्याया कारण श्री स्वयम्भू महाचैत्ययात छगु कथं खतरा जुयावःगु संकेत वःगु दु । थथे गुलि अप्व निर्माण जुइ उलि हे अप्वय्क भ्यातुया नं वइ । फलस्वरूप स्वयम्भू डाँडा दँय्दँसं धसे जुया वनाच्चंगु दु । छगु खँ भीसं नं स्यूगु हे खः कि छुं दँ

न्ह्यवः तिनि स्वयम्भू डाँडाया दक्षिण पूर्वी भागय् चले नं बन । थुकिं श्री स्वयम्भू महाचैत्ययात बामलाकक लिच्चवःलाकिगु सम्भावना यक्व हे खनेदु । तर इलय् हे उगु भूक्षय रोकेयायेग ज्या जूगुलिं समस्या तच्चः जुइ मलात ।

भी नेपाःमि जुया विश्वं हे सम्पदा धका सम्मान विया वयाच्चंगु पवित्र बुद्ध जन्मभूमि लुम्बिनी धुका स्वयम्भू महाचैत्य हे खः । थुकथं छगु संस्कृतिया हे मूलुखा जुयाच्चंगु बौद्ध दर्शनया छगु श्रोत जुयाच्चंगु थुगु स्वयम्भू महाचैत्यया थःगु हे बिस्कं महत्त्व व विशेषता च्वजायाच्चंगु दु ।

Our Life is what we make it by our own thoughts and deeds, thus it is through our own thought that a man rises our falls.

**Pasupati Trading Co.
F.D. 46 Pitampura, New Delhi**

आत्मीय व शारीरिक शुद्धि हे मनूयात दयेकी, थ्व मन्तकि पशु थे जुइ । - स्वेत मार्ढन

ROYAL THAI MONASTERY, LUMBINI

■ VEN PHRA NIRANDORN SIHANAM
(CIRATTEHIKO)

The Royal Thai Monastery is located in the vicinity of the Birthplace of the Buddha in Sacred Garden, Lumbini , Nepal. The construction has been funded by the contributions of devout Thai Buddhists and the Royal Thai Government. On behalf of His Majesty's Royal Thai Government, the Thai Ambassador to the Kingdom of Nepal signed a lease Agreement with His Majesty's Government of Nepal for the lease of two plots of land in the Eastern Monastic Zone of Lumbini Garden, with a total area of 5 acres (13 Rais) for the period of 99 years. Thailand being a Buddhist country, the aims and purposes of founding the Royal Thai Monastery in Lumbini Sacred Garden were to recollect the gratefulness of the Buddha. It was also to honour the celebration of Commemorating the Fiftieth Anniversary of His Majesty King Bhumibol Adulyadej's accession to the Throne.

From the grand celebration of 2500 years of Buddhist Era,Lumbini has been founded as the Sacred Buddha Garden. H. E. U. Thant, the Secretary-General of the United Nations of the time, also a Burmese Buddhist appealed the world Buddhist population to join together to found the place of recollection of the Buddha as an offerings to the Buddha, the founder of Buddhism

whose Teachings have successfully initiated the World Peace for over 2500 years.

As a response to H. E. U. Thant's appeal Buddhist countries around the world joined together to set up the working committee to develop Lumbini and requested the World Fellowship of Buddhists together with the Lumbini Development Project of Nepal to act as a focal point of its

development. The Master Plan of Lumbini Development was agreed by the international committee members as a projects of the United Nations Organisation. Consequently, to transfer the Master Plan to reality the government of Nepal provided the land for its development and trees

were planted in areas of tens of thousands of acres and separated lands to develop it as the Sacred Buddha Garden. Also invitations were extended to all Buddhist countries to establish and build international Buddhist monasteries in the designated Monastic Zone to propagate art, culture and Buddhism as a whole through individual architectural structures of their own countries (in the area of 6,000 Rais). At present, (CE 2000) there is a total of 13 monasteries from different countries already established in Lumbini Sacred Garden

On 15 December 1993, The Cabinet

of the Royal Thai Government agreed in principle to construct the Royal Thai Monastery in Lumbini with the government's funding. The Ministry of Education was asked to set up a Construction Committee which would draw up a master plan and undertake general supervision of the construction. The aim of the project is to support and spread Buddhism through Thai art and culture in accordance with the agreed commitment between the governments of Thailand and Nepal with regards to the Master Plan of Lumbini Development Project. In addition, to develop it as the centre of propagating Buddhism and for the continuation of Buddhism in years to come.

The construction of the Royal Thai Monastery of Lumbini was commenced in 1995 by His Holiness Somdet Phra Nyanasamvara, the Supreme Patriarch of Thailand. His Holiness Presided over the ceremony of the Foundation Stone of the Main Temple on 19 November 1995. The auspicious ceremony was attended by many Thai officials including the Deputy Minister of Education, Ambassador of Thailand to Nepal, official staffs from the Department of Religious Affairs, members of the Sangha Supreme Council of Thailand and many Thai Buddhist devotees. From Nepalese side attendants includes officials of Lumbini Development Trust (LDT), Thai community residing in Nepal and Nepalese Buddhists.

In 1996, the construction was commenced as planned with the authorisation of the Department of Religious Affairs. Work began with the levelling of the land, the walling-off the monastery, the construction of one multi-purpose building, four double accommodation houses for

monks, electrical and water systems, a pond, artesian wells, and other necessary infrastructures; landscaping and planting of trees referred in the life of the Buddha around the allotted land so that the areas will be pleasant, and provide shady areas for visitors. However due to the unfortunate recent economic recession in Thailand, the allotted budget was delayed and was not approved or sent in the set time-frame which was originally targeted for completion in 1998. It would have coincided with the celebrations and commemoration of the 50th Anniversary of His Majesty King Bhumibol Adulyadej's accession to the Throne.

Later the Royal Thai Embassy in Kathmandu through the Department of Religious Affairs requested the Sangha Supreme Council of Thailand to appoint monks to be sent to the Royal Thai Monastery in Lumbini. Indicating that the presence of the monks not only would help the general maintenance of the Thai Monastery but also would supervise, assist and speed up the construction of the monastery. Moreover, it would be a place of worship for both Thai and international visitors who come to pay their respects, and for pilgrims from near and far places who visit Lumbini. It would also be a place to propagate the teachings of the Buddha in the most revered location of his birthplace.

Consequently, the Sangha Supreme Council of Thailand, in the meeting held on 16 August 1999, issued a request that the abbot of Wat Thai Buddha Gaya, the head of the Thai Buddhist Mission in India, to appoint an abbot to supervise and oversee general maintenance of the Royal Thai Monastery in Lumbini. The most Venerable

Phra Raj Bodhividesha (Thongyod), the head of the Thai Buddhist Mission in India , appointed Venerable Phra Khru Palad Suvattana Sadhakun (Veerayut), A Thai Buddhist Mission monk of Wat Thai Buddha Gaya who is also the head of the Sangha of the Wat Thai Kusinarachalermaij Kushi Nagar in India which is located not so far away from Lumbini to take up also the position as the head Monk whose responsibility is to supervise the construction of the Royal Thai Monastery in Lumbini on 3 february 1999 the head monk together with other four Thai Buddhist Mission monks from Wat Thai Kusinarachalermaij arrived Lumbini and there were five monks who spent their Buddhist Lent of the year 2000 in the Royal Thai Monastery in Lumbini . Since then Thai Buddhist Monks remain to overseas the activities of the Rayal Thai Monastery in Lumbini.

Construction of the Royal Thai Monastery in Lumbini had been undertaken with the financial support from the Budget Bureau of the Thai Government and

continual public donations. Up to the writing of this brief history in addition to Monastery walls , one multi- purpose buliding, four accommodation bulding for the Monks , one kitchen/dining hall and two water tanks have been completed and the necessary basic requirements have been donated individually and collectively . Future undertaking which will be forthcoming in due course in the section of residence or Sanghayas , include the construction of one accommodation bulding for His Holiness the Supreme Patriarch , together with two multi -purpose Guest Houses for Pilgrims , and one Reception and Information building , two public toilets and in the main Sacred part or Buddhavas include the main Shrine Hall (Uposath) , open air public pavilions in four directions (Sala Jaturathit) , Vihara Buliding and the Sacred Stupa.

(The Royal Thai Monastery is situated in the East Monastic Zone, 1.2 km. north from the Asoka Pillar; the same road leads to the Myanmar Stupa , Maha Bodhi Society of India and to the Lumbini Royal Thai Monastery.)

*
* May all sentient being attain the highest state of completeness
*
* being on the foot steps of Buddha
*
*
*
*

中国出口商品基地建设（西藏）公司

China National Export Bases Development (Tibet) Co.

No. 75 Jmzhu Xilu Lhasa City, Tibet

Spreading the Good Dhamma for the joy and hapiness of all, - Sukhi Hotu Nepal

BUDDHIST STUDIES IN TRIBHUVAN UNIVERSITY

■ - Laxman Shakya, Ph.D.

Buddhist studies have long been available in various universities in the East as well as in the West. Some Nepalese students have also obtained degrees in the subject from universities in India, Thailand, Myanmar, Sri-Lanka, Japan, Germany and USA. Nearly two decades back a group of Nepalese scholars and intellectuals made efforts to introduce the subject in Tribhuvan University.

Finally in 1999, thanks to Prof. Ram Nivas Pandey, Head of the Central Department of Nepalese History Culture and Archaeology, Faculty of Humanities and Social Science, a new draft proposal for the courses post Graduate Diploma in Buddhist Studies (P.G. Diploma) was prepared and Dr. Naresh Man Bajracharya came forward to shoulder the responsibility of coordinating the one-year course of Buddhist studies.

To quote the University, "The main objective of this course is to provide a comprehensive knowledges the origin and development of Buddhism in general with special reference to the introduction and evolution of Buddhism in Nepal and its development into a complex religious system during the medieval period particularly after the inception of Mahayana and Vajrayana in the country."

The course of Post-Graduate Diploma in Buddhist studies in brief is as follows:

1. Buddhist Religion and Philosophy :

To provide a comprehensive knowledge of Buddhist religion and Philosophy in

the context of th religion and philosophy of the world.

2. History of Buddhism and Buddhist Literature :

Group A - History of Buddhism

Dealing with the origin of Buddhism, emergence of various Buddhist sects, schools and expansion of Buddhism in South-East and North-East Asia.

Group B - History of Buddhist Literature

Dealing basically with the Buddhist Pali and Sanskrit literatures as well as briefly with Tibetan Buddhist literature.

3. Buddhist Art and Architecture :

To provide a comprehensive knowledge of Buddhist Art and Architecture, with special emphasis various forms and patterns of the same in Nepal.

4. Buddhism of Nepal :

Dealing with the unique Buddhist tradition and culture practised by Buddhist societies in Nepal sacraments, festivals, cultural values and practices, philosophy, literature and scholars.

5. Buddhist Heritage of Northern Nepal :

Group A - To provide general knowledge of Himalayan Buddhist heritage in terms of sacred-secular concept, cosmology, aesthetic value, peace, spiritual and source of inspiration.

Group B - Provides for presentation of a these on the subject under Goup A carrying 50 marks.

The course divided into five papers, of 10 units each as above, carries a total of 100 marks and lasts 150 teaching hours. Students receiving 75% or above are accorded the mark of distinction, while those with 60%, 50% and 40% or above are given first, second and third division respectively.

The faculty includes a number of distinguished professors and scholars : Prof. M.R. Aryal, Dr. Bhadra Ratna Bajracharya, Dr. John K. Locke, Dr. Bina Ghimire, Dr. Ramesh Dhungel, Dr. Prem Kumar Khatri, Dr. Ramesh Raj Kunwar, Dr. Naresh Man Bajracharya, Dr. Sanubhai Dangol, Dr. James Powell, Ven. Bhikkhu Sudarshan Mahasthavir, Mr. Milan Shakya, Mr. Min Bahadur Shakya, Mr. Diwash Dhakal and Dr. Laxman Shakya.

The curriculum has laid down five regular classes, each of one hour's duration from 10.00 to 13.00 hours, a half-hour break, followed by another session from 13:30 to 15:30 hours. The medium of instruction is English.

After careful planning and great endeavour the postgraduate course in Buddhist Studies was formally introduced in Tribhuvan University from the academic year of 2000 with Dr. Naresh Man Bajracharya as Coordinator. Much enthusiasm was shown by the first batch of some 60 students, half a dozen of whom were also teachers in other faculties of the University.

In addition to regular classes, very often weekly talk programmes are conducted on Fridays, for which distinguished visiting scholars, monks and nuns are invited to

deliver talks on selected topics on Buddhism. A dozen scholars have so far given talks, as follow :

1. Dr. Alexander V. Rospatt on An Introduction to Swayambhu Puran.
2. Dr. Jan Boersma on A short introduction to Judaism and Christianity and a Comparision with Buddhism and Hinduism.
3. Mr. Satya Mohan Joshi on the Living Tradition of Pragyaparamita in Nepalese Buddhism.
4. Prof. Dr. T. Kloppenborg on the Status of Women in the Buddhist Order.
5. Ven. Bhikku Jnanapurnika Mahastavir on Buddha's Fundamental Principal : Dependet Origination Theory.
6. Dr. Bajraraj Shakya on the Swayambhu Pagoda : The Source of Nepalese Buddhist Culture.
7. Anagarika Dhammadavati on Anattalakhana Sutta.
8. Mr. Rishikesh Shah on Nepalese Buddhism.
9. Mr. Corneille Jest on Monasteries in the Himalayan Region.
10. Dr. Nivedhita Mishra on Vajrayana and Mahayan Buddhism.
11. Mr. Amrit Yonjan on Tamang Buddhist Rituals.
12. Mrs. Prem Hira Tuladhar on Pandit Nistananda's Life and Work.

In conclusion, let me quote once more the Faculty of Humanities and Social Science, "This course will help to have deeper interactions with the Buddhist countries of the world for a better academic exchange in the days ahead."

Let's practise the Dhamma out of gratitude.

Theravada Buddhism

A Chronological History

continue from last issue.....

c.1100 600's

Buddhism in India begins a long, slow decline from which it would never fully recover. {1}

c.1100? 1400? 6th century? 9th century?

Dhammapala composes commentaries on parts of the Canon missed by Buddhaghosa (such as the Udana, Itivuttaka, Theragatha, and Therigatha), along with extensive sub-commentaries on Buddhaghosa's work. {7}

1594 1050

The bhikkhu and bhikkhuni communities at Anuradhapura die out following invasions from South India. {1, 5}

1614 1070

Bhikkhus from Pagan arrive in Polonnaruwa, Sri Lanka to reinstate the obliterated Theravada ordination line on the island. {5}

1708 1164

Polonnaruwa destroyed by foreign invasion. With the guidance of two monks from a forest branch of the Mahavihara sect — Vens. Mahakassapa and Sariputta — King Parakramabahu reunites all bhikkhus in Sri Lanka into the Mahavihara sect. {1, 8}

1780 1236

Bhikkhus from Kañcipuram, India arrive in Sri Lanka to revive the Theravada ordination line. {1}

1823 1279

Last inscriptional evidence of a Theravada

Bhikkhuni nunnery (in Burma). {8}

1831 1287

Pagan looted by Mongol invaders; its decline begins. {1}

c.1900 13th century

A forest-based Sri Lankan ordination line arrives in Burma and Thailand. Theravada spreads to Laos. Thai Theravada monasteries first appear in Cambodia shortly before the Thais win their independence from the Khmers. {1}

c.2000 1400's

Another forest lineage is imported from Sri Lanka to Ayudhaya, the Thai capital. A new ordination line is also imported into Burma. {1}

2297 1753

King Kirti Sri Rajasinha obtains bhikkhus from the Thai court to reinstate the bhikkhu ordination line, which had died out in Sri Lanka. This is the origin of the Siyam Nikaya. {8}

2312 1768

Burmese destroy Ayudhaya (Thai capital).

2321 1777

King Rama I, founder of the current dynasty in Thailand, obtains copies of the Tipitaka from Sri Lanka and sponsors a Council to standardize the Thai version of the Tipitaka, copies of which are then donated to temples throughout the country. {1}

2347 1803

Sri Lankans ordained in the Burmese city of Amarapura found the Amarapura Nikaya in Sri Lanka to supplement the Siyam Nikaya, which admitted only brahmins from the Up Country highlands around Kandy. {9}

2372 1828

Thailand's Prince Mongkut (later King Rama IV) founds the Dhammayut movement, which would later become the Dhammayut Sect. {1}

c.2400 1800's

Sri Lankan Sangha deteriorates under pressure from two centuries of European colonial rule (Portuguese, Dutch, British). {5}

2406 1862

Forest monks headed by Ven. Paññananda go to Burma for reordination, returning to Thailand the following year to found the Ramañña Nikaya. {9} First translation of the Dhammapada into a Western language (German). {2}

2412 1868

Fifth Council is held at Mandalay, Burma;

Pali Canon is inscribed on 729 marble slabs.

{2}

2417 1873

Ven. Mohottivatte Gunananda defeats Christian missionaries in a public debate, sparking a nationwide revival of Sri Lankan pride in its Buddhist traditions. {8}

2423 1879

Sir Edwin Arnold publishes his epic narrative poem *Light of Asia*, which becomes a best-seller in England and the USA, stimulating popular Western interest in Buddhism.

2424 1880

Helena Blavatsky and Henry Steel Olcott, founders of the Theosophical Society, arrive in Sri Lanka from the USA, embrace Buddhism, and begin a campaign to restore Buddhism on the island by encouraging the establishment of Buddhist schools. {1}

2425 1881

Pali Text Society is founded in England by T.W. Rhys Davids; most of the Tipitaka is published in roman script and, over the next 100 years, in English translation.

to be continue...

Patan Dental Clinic

(Near to Patan Hospital/Lalitpur finance)

Patan, Lagankhel, Lalitpur Nepal, e-mail : patandentalclinic@hotmail.com, Phone : 549006

Our Service:

- दाँत सफा गर्ने (Scaling) ► दाँत टल्काउने (Polishing) ► दाँत निकाल्ने (Tooth Extracion) ► दाँत भर्ने स्थाई र अस्थाई (Filling) ► दाँतको जरादेखि नै भर्ने (Root Canal Treatment) ► नया दाँत राख्ने (Denture, Full/Partial) ► Crown and Bridge ► दाँत सम्बन्धी सामान्य शल्यक्रिया (Minor Oral surgery) ► नमिलेको दाँत मिलाउने (Orthodontic Treatment) ► गीजा सुनिने, रगत आइरहने, मुख गन्हाउने, धेरै पुरानो समस्याको पनि उपचार गर्ने ► मुखभित्र आउने घाउ खटीरा (Oral Ulcer) आदि सम्पूर्ण दन्त रोगको उपचार गरिन्छ।

प्रश्नको सही उत्तर ढिई आकर्षक धर्म उपहारको बिजेता बनौ

- १) भारतको गान्धी शान्ति पुरस्कारवाट सम्मानित अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध व्यक्तित्व को हुनुहुन्छ ?
- २) पालि त्रिपिटकमा सूत्र पिटक अन्तर्गतका निकायहरूको नाम क्रमशः बताउनुहोस् ?
- ३) पालि त्रिपिटक ग्रन्थ सर्वप्रथम कहाँ कहिले र कुन राजाको पालमा लिपिबद्ध गरिएको थियो ?
- ४) नेपाली भाषामा बुद्धकालीन ग्रन्थ माला प्रकाशित गरी नेपालमा बुद्ध धर्मको साहित्यिक क्षेत्रमा अतुलनीय योगदान दिने व्यक्तित्व को हुनुहुन्छ ?
- ५) “सम्यक् आजीविका” सही जीवन चर्या अपनाउँदा गर्न नहुने पाँच व्यवसायहरू के के हुन् ?

बौद्ध पत्रमित्रता

नाम	: गंगा पिरी
शिक्षा	: आई. कम. अध्ययनरत
परियति स्तर	: प्रवेश प्रथम वर्ष
वय	: १९
ठेगाना	: संघाराम बौद्ध शिक्षा केन्द्र ढल्को क्षेत्रपाटी
नाम	: ग्रीस महर्जन
शिक्षा	: ४ कक्षा
परियति स्तर	: प्रा. द्वितीय वर्ष
वय	: १०
ठेगाना	: संघाराम बौद्ध शिक्षा केन्द्र ढल्को क्षेत्रपाटी
नाम	: एलिशा श्रेष्ठ
शिक्षा	: ८ कक्षा
परियति स्तर	: प्रा. तृतीय वर्ष
वय	: १४
ठेगाना	: अमृत बौद्ध परियति केन्द्र पो.ब. ३००७ स्वयम्भु
नाम	: सुवर्ण महर्जन
शिक्षा	: वि. कम.
परियति स्तर	: प्रवेश द्वितीय वर्ष
वय	: २४
ठेगाना	: पो.ब. १०३७९, काठमाडौं

आनन्द भूमि २१७-८ अंकमा प्रकाशित प्रश्नोत्तरमा १२ जना सहभागी रहेतापनि निम्न ६ जनाले सही उत्तर मिलाउनु भएको छ । गोला प्रथाद्वारा तिरा मानन्धर, चसानलाई एक वर्षको निशुल्क: ग्राहक सदस्यता प्रदान गरिने भएको छ । विजयी सहभागीलाई हार्दिक बधाई तथा सम्पर्क गर्नुहोला ।

सही जवाब पठाउनेहुन्मा : प्रतिमा राणा - बुटवल, मञ्जु श्रेष्ठ - चावहिल, शुरेस महर्जन - स्वयम्भु राजु नेवा - भूकुटी मण्डप, रोशन शाक्य - सरस्वतीननी, सानुशोभा वज्राचार्य - बाङ्गेमुढा ।

सम्पादकलाई चिठ्ठी

२०५८/१९७

सुखी होतु नेपाल
प्रमुख व्यवस्थापन तथा सह प्रकाशक
आनन्दभूमि' बुद्धविहार, काठमाडौं ।

विषय - साधुवाद ज्ञापन ।

पैष १ गते बौद्ध महिला संघ नेपालको आयोजनामा बौद्ध कथानक चलचित्र “चण्डालिका” को सफल प्रदर्शन सम्पन्न भएको कुरा अवगत गराउन पाउँदा हामीलाई गर्व लागेको छ ।

चलचित्र “चण्डालिका” प्रदर्शन गर्नुको उद्देश्य केवल बौद्ध महिला संघको सहयोगका लागि मात्र नभई भाष्यिक दृष्टिकोण एवं बुद्धकालीन घटनालाई वर्तमान अवस्थामा देश र जनतालाई सकारात्मक, शिक्षामूलक सन्देश

चलचित्रमा प्रस्तुत गरिएको हुँदा यसलाई जनमानस व्यापक पार्नु पर्ने हेतुले प्रदर्शन गरिएको छ । यस चलचित्रको सफल प्रदर्शन गर्न सुखी होतु नेपालद्वारा । प्रचार प्रसार एवं अत्यधिक टिकट बिक्री गर्नुभई निस्वार्थ भावले उल्लेख सहयोग गर्नुभई बौ.म.सं. नेपाल प्रति दर्शाउनुभएको आत्मियता प्रति सुखीहोतु नेपाललाई हार्दिक साधुवाद !

भविष्यमा पनि यहाँहरूबाट अन्य महत्वपूर्ण सहयोगहरू हामीले पाइ नै रहने छौं भन्ने अपेक्षा गर्दै पुनः साधुवाद व्यक्त गर्दछु । भवतु सब्ब मंगल ।

भवदीय

मीरा ज्योति
महासचिव, बौद्ध महिला संघ, नेपाल

बौद्ध गतिविधि

उपासक भाइकाजीको निधन

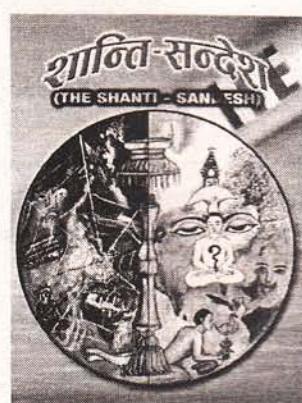
८ मंसीर, काठमाडौं। नेपालमा थेरवाद बुद्ध धर्म पुनर्जागरणको समय देखि बौद्ध उपासकको भूमिका निभाउदै बुद्ध धर्ममा आफूलाई समर्पित गरि आउनु भएका ८३ वर्षीय उपासक भाइकाजी रंजितको निधन भएको छ। विभिन्न बौद्ध संघ संस्थामा आबद्ध तथा आनन्दकुटी विहारका पुराना उपासक मध्ये एक बृद्ध उपासक काठमाडौं मजिपात स्थित पद्म सुगन्ध विहार को स्थापना एवं वर्तमान स्थिति सम्म पुरयाउन महत्वपूर्ण भूमिका निभाउनु भएका मध्ये एक हुन्। दिवंगत उपासक आनन्दकुटी विहार गुठी र दायक सभाका सदस्य पनि हुनुहुन्छ। उहा प्रति आनन्दभूमि परिवार निर्वाण कामना गर्दछ।

आनन्दकुटी विहारमा बुद्ध पूजा धर्मदेशना :
 १५ मंसिर, स्वयम्भू। आनन्दकुटी विहार स्वयम्भूमा सकिमिला पुन्हीका दिन विहान बुद्धपूजा, धर्मदेशना, दान प्रदान एवं भोजन दान कार्य श्रद्धालुहरूको उपस्थितिमा सम्पन्न भयो। पूर्णिमाका दिन श्रद्धेय संघनाथक भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविर समक्ष शील प्रार्थना पछि श्रद्धेय अश्वघोष महास्थविरवाट धर्मदेशना सम्पन्न भयो। वहाँले बुद्धोपदेशलाई व्यवहारिक जीवनमा उतार्न सके सुखशान्तिको आभाप प्राप्त हुने कुरा व्यावहारिक

घटनाहरू प्रस्तुत गर्दै स्पष्ट पार्नुभयो। मरु इलाढ्हे निवासी सानु महर्जन र उहाका परिवारले उपस्थित सम्पूर्ण भिक्षु, श्रामणेर, अनागारिका एवं सम्पूर्ण उपासकोपासिकाहरूलाई जलपान भोजनको व्यवस्था गर्नुभएको थियो भने अन्य व्यवस्था आनन्दकुटी विहार दायक सभाद्वारा सम्पन्न गरिएको थियो।

“शान्ति सन्देश” प्रकाशित

विश्व शान्ति विहारको वार्षिक उपलक्ष्यमा एवं विहार

प्रमुख श्रद्धेय भिक्षु ज्ञानपूर्णिक महास्थविर को ६२ औं शुभजन्मोत्सवको पुनित अवसरमा विश्व शान्ति बौद्ध शिक्षालयले “शान्ति सन्देश” नामक वार्षिक स्मारिका प्रकाशित गरेको छ। ललितपुरका मेयर

बुद्धिराज वज्राचार्यद्वारा विमोचित सो स्मारिका विश्व शान्ति बौद्ध शिक्षालय विशेषांक रूपमा सुखी होतु नेपाल, बुद्ध विहार भूकृटीमण्डपको प्रमुख व्यवस्थापनमा प्रकाशित भएको थियो।

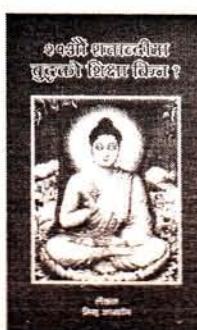
Very Happy New Year 2002

Universal Computer Service

7/97, Majipat, Jaisidewal, Kathmandu, Nepal
Phone : 225904 (Off.), 255764 (Res.)

Our Service : Windows Package Training, Desktop Publishing, Translation English to Nepali, Nepali to English.

२१ औं शताब्दीमा बुद्धको शिक्षा किन ?

भिक्षु अश्वघोष महास्थविरद्वारा रचित “२१ औं शताब्दीमा बुद्धको शिक्षा किन ?” नामक पुस्तक दुर्गादास रंजितद्वारा प्रकाशित भएको छ। सानो साइजमा ६६ पृष्ठमा प्रकाशित सो पुस्तकमा ११ वटा वे ग्लावेर्लै शीर्षकमा रचनाहरू संग्रहित रहेका छन्।

वेलुवनाराममा संघदान

१६ मंसीर, थेचो। वेलुवनाराम विहारमा श्रद्धेय भिक्षु राष्ट्रपाल वर्षावास वस्नुभएको उपलक्ष्यमा विहारका श्रद्धालु दाताहरूको श्रद्धा अनुसार भिक्षु संघ, श्रामणेर तथा अनागारिकाहरूलाई जलपान भोजन निमन्त्रणा गरिएको थियो। उक्त दिन विहान ज्ञानमाला भजन, बुद्ध पूजा र शील प्रार्थना पछि विहारका अध्यक्ष वेखालाल महर्जनले स्वागत मन्तव्य व्यक्त गरेपछि वेलुवनाराम परियति केन्द्रका केन्द्राध्यक्ष श्रद्धेय भिक्षु निग्रोधले संघदानको महत्त्व र विशेषता बारेमा धर्मदेशना गर्नुभयो। परियति केन्द्रका सचिव बसन्त मालीले विहारको निर्माण-प्रगति कार्य तथा परियतिको विवरण पेश गर्नुभएको थियो भने अन्तमा विहारहा सचिव हेराकाजि महर्जनले धन्यवाद ज्ञापन गर्नुभयो।

संसदमा बौद्ध भिक्षुको प्रवेशबाट श्रीलंकाको परम्परा माथि चुनौती

कोलम्बो, (एफी)। हालसालै श्रीलंकामा भएको संसदीय निर्वाचनमा एक बौद्ध भिक्षु पहिलो पटक विधायकको रूपमा विजयी भएको छ।

दक्षिणी जिल्ला गाल्लेबाट सांसदको रूपमा निर्वाचित भिक्षु बादेगामा समिथा अब विपक्षीको भूमिका निभाउने पिपुल्स अलायन्सको सदस्य हुनुहन्छ।

समिथाको संसद प्रवेशले संसदीय परम्परामा गम्भीर चुनौती सृजना गर्ने संसदीय अधिकारीहरू बताउँछन्। संसद भवनमा सभामुख प्रवेश गरेपछि सबै सांसदहरूले उठेर निहरिनुपर्ने संसदीय परम्परा एकातिर छ भने बौद्ध भिक्षुहरूले बुद्धका मूर्ति अगाडि बाहेक अरू कसैको अगाडि उठनु नहुने धार्मिक परम्परा रहिआएको छ।

श्रीलंकामा बौद्ध भिक्षुहरू हिङ्गिरहेको बेला सर्वसाधारणले उहाँहरूलाई सम्मान देखाउन उभिने गर्दछन्।

भिक्षु बादेगामाको संसद प्रवेशले सांसदहरूले लगाउने पोशाकको सम्बन्धमा पनि कठिनाइ सृजना गर्न सक्ने देखिएको छ। महिला सांसदहरूको कूने निश्चित पोशाक नभए पनि पुरुष सांसदहरूको पोशाक लगाउने परम्परा छ, तर बौद्ध भिक्षुहरूको आफै पोशाक चीवर-वस्त्र हुने भएकोले यस सम्बन्धमा पनि समस्या देखिन सक्ने समाचारमा बताइएको छ।

सभामुख र भिक्षु बीच एक अर्कालाई सम्बोधन गर्ने प्रसंगमा पनि त्यस्तै कठिनाइ रहेको समाचारमा उल्लेख छ।

स्मरणीय छ नेपालमा पनि भिक्षु अश्वघोष महास्थविरलाई नेपाल कम्प्युनिष्ट पार्टी एमालेबाट राष्ट्रिय सभामा मनोनित गरी पठाउँदा पक्ष र विपक्ष रूपमा बौद्धहरूकै बीच सन्तोष र असन्तोषका कुराहरूले ठूलो चर्चा पाएका थिए।

जसले शील (धर्म) बुझेको छ, तर प्रयोगमा त्याउँदैन, ऊ त्यो मान्छे सरह छ
जसले बत्ति बाल्छ र आँखा चिम्लिन्छ।

Shrestha Oil Distributors

Tilganga Auto Care Pvt. Ltd.

P.O. Box : 9008, Tilganga, Kathmandu,
Nepal, Tel : 483981, 470362, 490067, Fax : 977-1-474193

हाजिरीजवाफमा वेलुवनाराम प्रथम

१६ मंसिर, खोना । जितापुर गन्धकुटी विहार, खोनामा पाटनको दक्षिणी भेगका परियति केन्द्रहरूका बीच आयोजना गरिएको बौद्ध हाजिरी जवाफ प्रतियोगिता फाइनल राउण्डमा वेलुवनाराम परियति केन्द्र, थेचोका विद्यार्थीहरू प्रथम भएका छन् । अन्तिम प्रतियोगिताका प्रमुख अतिथि उपासक श्री ज्ञानज्योति कंसाकारले प्रतियोगितामा प्रथम, द्वितीय, तृतीय तथा सान्त्वना प्राप्त गर्ने विद्यार्थीहरूलाई पुरस्कार प्रदान गर्नुभई हौसला प्रदान गर्नुभएको छ । प्रथम हुने वेलुवनाराम परियति केन्द्रबाट विद्यार्थीहरू मायादेवी माली, सरिता महर्जन र लक्ष्मी महर्जनले प्रतिनिधित्व गरेका थिए ।

बागलुड - वेनी मैत्री भेटघाट

भिक्षु सम्यक् सम्बोधि प्राणपुत्र वेनी, म्याग्दीमा वर्षावास वस्नुहुँदा वेनीं र बागलुडमा धर्म प्रचार गर्नुभएको र वर्षावास समाप्तिको अवसरमा एक मैत्री भेटघाटको कार्यक्रम मनाइयो । यस कार्यक्रममा वेनी र बागलुडका उपासक उपासिकाहरू वेनी र बागलुडका बीचमा परेको रत्नचौरमा भेट भएका थिए र दिनभरि बुद्ध पूजा बौद्ध हाजिरी जवाफ, बौद्ध गीत, लोक गीत प्रतियोगिता कार्यक्रम राखिएको थियो । दुई जिल्लाका उपासक उपासिकाहरूको मैत्रीपूर्ण भेटघाट रमाइलो र अनुशासित ढंगले सम्पन्न भएको थियो ।

बागलुडमा सतिपट्ठान ध्यान शिविर सम्पन्न

ढीलो गरी प्राप्त समाचार अनुसार भिक्षु सम्यक् सम्बोधि प्राणपुत्रको निर्देशनमा कार्तिक १० गतेदेखि २२ गतेसम्म १० दिने तेश्रो सतिपट्ठान ध्यान शिविर बागलुडमा सञ्चालन भयो । यसमा १५ जना योगीहरूले शिविर पूर्ण गरेको थियो ।

विश्व शान्तिका श्रामणेर प्रथम

१८ मंसिर, काठमाडौं । विश्व शान्ति विहारमा संचालित विश्व शान्ति बौद्ध शिक्षालयका कक्षा १० मा अध्ययनरत श्रामणेर खेमिक नेपाल भाषा विषयक निबन्ध प्रतियोगितामा प्रथम भएको छ । नेपाल सम्बत् ११२२ को उपलक्ष्यमा तथा “नेवा: पासा पुच: अमेरि का” को दश वर्ष पुगेको अवसर पारी सन्ध्या टाइम्सको आयोजनामा सम्पन्न अन्तर माध्यमिक विद्यालय स्तरीय निबन्ध प्रतियोगितामा श्रामणेर खेमिक “मा भाय्” (मातृ भाषा) शीर्षक निबन्ध पहिलो स्थान प्राप्त गर्न सफल भएको कुरा ज्ञात हुन आएको छ । (उक्त निबन्ध यसै अंकमा प्रकाशित भएको छ - सं.)

बौद्ध शिक्षालयको परीक्षा सम्पन्न

२८ मंसिर, काठमाडौं । विश्व शान्ति बौद्ध शिक्षालयको द्वितीय त्रैमासिक परीक्षा सम्पन्न भएको छ । सो शिक्षालयमा सरकारी शिक्षा लगायत पनि, संस्कृत,

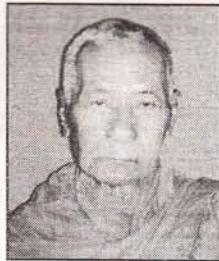
Tibet Cottage (Pvt) Ltd.

P.O. Box : 1-49 Chha, Jyatha, Thamel, Kathmandu, Nepal
Tel : 226577, 252867 Fax : 977-1-240165
E-mail : tcoffage@mos.com.np
<http://www.tibetcottage.com>

Tibet Cottage is known for excellence and caters to its patrons' wish for cleanliness, help fulness and warm hospitality. Because we are family-owned guest house, stay with us and make it a temporary home of their own.

बुद्धधर्म विषयक पत्रको परीक्षा पनि सम्पन्न भएको कुरा शिक्षालयका सुपरिवेक्षक भिक्षु बोधिज्ञानले बताउनुभयो भने साथै यस वर्षको प्रवेशिका (एस.एल.सी.) परीक्षामा शिक्षालयका विद्यार्थीहरू पनि सहभागी हुने कुरा थाहा हुन आएको छ ।

संघनायक श्रद्धेय अनिरुद्ध महास्थविरको दृष्टि औं जन्मोत्सव सम्पन्न

२८ मंसिर, मातातीर्थ । वर्तमान नेपालका श्रद्धेय संघनायक भिक्षु अनिरुद्ध महास्थविरको दृष्टि औं जन्मोत्सव धार्मिक समारोहका साथ सम्पन्न भएको छ । उहाँको जन्मोत्सवको उपलक्ष्यमा

आयोजित समारोहमा भिक्षु महासंघ, श्रामणर, अनागारि का तथा उपासक उपासिकाहरूको समेत उपस्थिति र हेको थियो । श्रद्धेय संघनायक भन्तेले सो दिन परिष्कार दान तथा पुस्तक वितरण गर्नुभएको थियो ।

महापरित्राण पाठ सम्पन्न

१ पुष, काठमाडौं । ओमबहाल निवासी प्रकाश मानन्धर तथा प्रदिप मानन्धर परिवारका सश्वामा भिक्षु संघबाट माताश्री रत्नकुमारी मानन्धरको दीर्घायु सुखास्थ्य तथा सकलसत्त्व प्राणीहरूको सुखशान्तिको लागि मंगलमय प्रार्थना गरी महापरित्राण पाठ सम्पन्न भयो ।

धर्मशीला बुद्ध विहारमा प्रवचन सम्पन्न

७ पुष, पोखरा । धर्मशीला बुद्ध विहारमा युवा बौद्ध संघ, पोखराको आयोजनामा भिक्षु सुशीलद्वारा धार्मिक प्रवचन सम्पन्न भएको छ । गत भाद्र महिनादेखि मासिक धार्मिक प्रवचन श्रृंखला प्रत्येक महिनाको पहिलो शनिवारका दिन हुने जानकारी प्राप्त भएको छ । संघका अध्यक्ष प्रकाश उदासको सभापतित्वमा भएको सो धर्मदेशना कार्यक्रममा भिक्षु सुशीलले त्यागको विषयमा प्रकाश पार्नुहुँदै त्याग गर्ने जो कसैले बुझेर पूर्ण जानकारीमा गर्न सके बढी प्रभावकारी हुने औल्याउनुभयो । साथै संकल्प पूरा गर्न नसक्नु, दोप भावना उत्पन्न हुनु एवं उद्देश्यको जानकारी नहुनाले त्यागमय भावना हुँदाहुँदै पनि त्यसलाई पूर्णता दिन नसक्ने बताउनुभयो ।

बाल लघु शिविर हुने

१४ पुष, शंखमोल । अन्तर्राष्ट्रिय बौद्ध भावना केन्द्र, बुद्ध नगर शंखमूलमा यसवर्ष पनि बाल बालिकाहरूका लागि सप्ताहव्यापि बाल लघु शिविर संचालन गरिने भएको छ । प्रत्येक बालक भोलिका एक जिम्मेवार व्यक्ति हुने भएकोले ती बालकहरूलाई सानैमा उनीहरूको हृदयमा सत्य र धर्मरूपी वीजारोपण गर्न सके उनीहरूको जीवन सुख शान्तमय पार्न सकिने हुन्दै भन्ने अभिप्राय बोकी वर्षेनी संचालन गरिदै आएको बाल लघु शिविर यही पौष १६-२२, २२-२८, २८-

Ajay Overseas (Pvt.) Ltd
(Importer & Exporter)

Head Office : Ward No. 16, Vanasthal, Branch Office : Ward No. 24, Wotu Tole

माघ ३, ३-७ गतेसम्म ९ वर्षदेखि १६ वर्ष उमेरका बाल-बालिकाहरूलाई ध्यान शिविर संचालन गरिने भएको छ । साथै इच्छुकहरू प्रवजित शामणेर, अनागारिका ऋषिणी एवं योगीका रूपमा शिविरमा भाग लिन सक्नेछन् भने शिविरमा भाग लिन विभिन्न विहार हरूमा सम्पर्क राख्न सकिने कुरा जानकारी गराइन्छ ।

परियति शिक्षाको परीक्षा माघ ६ गते देखि

१३ पुष, ललितपुर । अखिल नेपाल भिक्षु महासंघद्वारा संचालित नेपाल बौद्ध परियति शिक्षाको ब.सं. २५४५ को परीक्षा यही आउने माघ ६ गते शनिवार देखि संचालन हुने भएको छ । प्रारम्भिक प्रथम वर्ष देखि कोविद अन्तिम वर्षसम्मको हुने सो परीक्षा विहान ७ बजे देखि संचालन गरिने थाहा हुन आएको छ । साथै यस वर्ष पाटनको मणिमण्डप विहार (प्रधान कार्यालय), यशोधरा बौद्ध मा. वि., शाक्यसिंह, दीपंकर, ज्योति (चापागाउँ), अमरापुर (बुङमति), जितापुर (खोना), वेलुवन (थेचो), बौद्ध जन (सुनाकोथी), सिद्धि मंगल (ठसी), गरी १० वटा केन्द्रहरू, काठमाडौंमा धर्मकीर्ति, प्रणीधिपूर्ण (बलम्बू), श्रीकीर्ति (कीर्तिपुर), विश्वशान्ति, परोपकार मा. वि., आनन्दकुटी, गण विहार, संघाराम गरी ८ केन्द्रहरू तथा भक्तपुरको बौद्ध संमस्कृत र लुम्बिनीको बुद्ध आदर्श मा. वि. गरी २० वटा केन्द्रहरूबाट यस वर्ष ९७३ जवान परीक्षार्थीहरू सामेल हुने कुरा ने.बौ.प.श. को केन्द्रीय परीक्षा नियन्त्रण कार्यालयबाट थाहा हुन आएको छ ।

बुद्ध तिमी

दीपक लामिछाने

नेउलापुर-२, प्रतापुर, बर्दिया

बुद्ध कति ज्ञानी र महान छौं तिमी ।
तिम्रै कृपा र देनले जीवित छौं हामी ॥

मन भित्रको अनगिन्ती कालो र मैलो ।
निकालेर फाल्ने ज्ञानको छ तिमीसँग थैलो ॥

हाम्रै निमित्त त्याग्यौ तिमीले धन र मान ।
दूलो दुःख कष्ट गरी तिमीले आर्जेको ज्ञान ॥

छोडौं हामीले पनि वैमनश्य रीस र राग ।
रास्तु पर्छ हामीले पनि बुद्धको जस्तो भाव ॥

वाचा गर्छौं आजदेवि मान रास्तेछौं तिम्रो ।
तिम्रै ज्ञानको पालना गर्ने काम हुने छ हाम्रो ॥

बुद्ध को हुन् अब हामीले जान्नु पर्छ ।
आजदेवि बाँचुन्जेल बुद्धले भनेको मान्नुपर्छ ॥

Peace of the world is based on peace in the family.

World Distribution Nepal Pvt. Ltd.

P.O. Box : 11291, Siddhi Bhawan, Kathmandu, Nepal

Tel : 243706, 246234, 255088, 263600, Fax : 977-1-243726, E-mail : bishwa@ccnep.com.np